

**AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ YUNANİSTAN'DA
1983'TEN BERİ DEVAM EDEGELEN
İSKEÇE TÜRK BİRLİĞİ DERNEĞİNİN KAPATILMASININ
HUKUKİ SÜRECİ**

*Yrd. Doç. Dr. Turgay CİN**

GİRİŞ

1981 yılının Ocak ayından itibaren Avrupa Birliği üyesi Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde 1923'ten günümüze kadar hukuken ve resmen azınlık statüsünde, Yunanistan uyruklu olarak yaşamaya devam ede gelen Müslüman Türklerin, 1927 yılından başlayarak kurdukları çok sayıda dernekleri mevcuttur. Ancak Yunanistan'da 1967 yılında başlayan albaylar cuntası ve özellikle 1983 yılından itibaren bunlardan bazılarının unvanlarında “Türk” sözcüğü bulunduğu gerekçesiyle Yunan makamlarının talebi üzerine mahkemelerce kapatıldıkları, diğer taraftan bazı derneklerin ise isimlerinde “Türk”, “azınlık” ve “Batı” sözcükleri bulunduğu gerekçesiyle Batı Trakya'daki Mahkemelerce bahse konu unvanlarla yeni derneklerin açılmasına izin verilmediği gözlemlenmektedir. Bunun yanında Yunan makamlarının, Türk azınlık mensuplarınca kurulan derneklere muhalif derneklerin Yunan makamlarının maddi ve manevi destekleriyle yine Türk azınlık mensuplarına kurdurulduğu, böylece içten içe azınlıkta bir bölünme ve çatışma ortamı başlatılmak/yaratılmak istendiği de görülmektedir.

Diğer taraftan Yunanistan, 1972 yılında 1109 sayılı kararname¹ ile “Batı Trakya Türk İlkokullarının Kuruluş ve Faaliyet Şekli İle Bunların

* Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Devletler Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi. e-posta: turgay.cin@ege.edu.tr

Yöneticilerini ve Batı Trakya Türk İlkokulları Müfettişlerini İlgilendiren Bazı Meselelerin Düzenlenmesi Hakkında”ki 6-9 Ekim 1954 tarihli ve 3065 sayılı kararnamedeki “Türk, Türkçe, Türk ile ilgili (Τούρκος, Τουρκικών, Τουρκικός)” sözcüklerin 1972 yılından beri Yunanistan’daki Türk azınlık okullarının isimlerinde ve genel olarak Yunanistan’da kullanılması yasaklandı. Bu yasak, Yunan Mahkeme kararlarıyla da uygulamaya konuldu. Böylece Yunanistan genelinde “Türk, Türkçe (Τούρκος - Τουρκικό)” terimlerinin kullanılması, kamuya açık yerlerdeki tabelalarda Türkçe (Arap ve Latin harfleriyle) yazı/kitabeler yazılması yasaklandı. Mevcut yazılı tabelalar ise ya asılı oldukları yerlerden indirildi ya da buldukları yerlerde yazıları silindi ya da bu nitelikteki tabelalara zarar verildi, okunulamayacak hale getirildiler. Bu bağlamda Yunanistan’ın Batı Trakya Türk Azınlık Okullarındaki ve derneklerindeki² mevcut tabelalar da zorla indirildi ve yenilerinin asılması yasaklandı. İndirilme gerekçeleri “Türk” kelimesinin bu tabelalarda yazılı olmasıydı. Bu bakımdan Yunanistan’ın Türk milli kimliğine karşı “düşmanlığı”, “yasaklamaları” ya da bu konuda azınlığın “Türk” mü? “Müslüman” mı? Olduğu tartışmaları 1983 yılında yeni ortaya çıkmış bir durum da değildir. İskeçe Türklerinin yayın organı Trakya Gazetesinin 27 Ağustos 1962 tarihli ve 847 sayılı nüshasında yer alan bir habere göre; “17 Ağustos 1962 tarihli Provia Gazetesinin baş makalesinde mutadının hilafına olarak hep ‘Türk Azınlığı’ tabiri kullanılmaktadır. Bu ve bunun gibi mahalli otoritelerin organı olan gazeteler şimdiye kadar ‘Türk azınlığı’ diye bir tabir kullanmazlardı. Burada (Yunanistan’da) milli azınlık yoktur. Dini azınlık vardır. Bu azınlığın milliyeti olduğunu kabul etmezlerdi. Acaba fikirlerinden

¹ N.Δ. 1109 της 28/31.1.1972. Περί τροποίσεως, συμπληρώσεως και αντικαταστάσεως διατάξεων του Ν.Δ. 3065/1954 και ρυθμίσεως ζητημάτων τινών αφορώντων γενικώς εις την Εκπαίδευσιν της εν Δυτική Θράκη Μειονότητας. (Α’ 17.)

² İskeçe Türk Birliği, Gümülcine Türk Gençler Birliği, Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği tabelaları yerlerinden indirilmişti.

döndüler mi? Acaba Batı Trakya'daki Türk azınlığı üzerinden manevi baskının kaldırılmasına doğru ilk adımlar mı atılıyor?”³

İskeçe Türk Birliği Derneği 1927 yılında, Batı Trakya Türklerinin - hatta bölgede Yunanlıların bile dernekleri bulunmadığı bir dönemde- ilk sosyal, kültürel ve sportif amaçlı bir Türk derneği olarak, “İskeçe Türk Gençler Yurdu” unvanı ile kuruldu⁴. İskeçeliler, İskeçe Türk Gençler Yurdunun kurulmasındaki en önemli amacı, “İskeçeli azınlık gençlerinin gidebilecekleri bir mekân, kulüp, dernek kurulmasının yararlı olacağını, gençlerin kötü alışkanlıklardan uzak durmalarını sağlamak ve zamanlarını faydalı uğraşlarla geçirebilmelerini sağlamaktır” olarak açıklanmaktadır. İskeçe, Osmanlı döneminden beri dünyanın en kaliteli tütünlerinin üretildiği bir yer olarak bilinmektedir. 17. yüzyıldan günümüze kadar tütüncülük, İskeçe Türklerinin başlıca gelir kaynağını teşkil etmektedir. 1926 yılında İskeçe'deki tütün mağazalarında 7.500 civarında tütün işçisi çalışmaktaydı ve haftalıklarını her Cuma günü almaktaydılar. Yaşanan ekonomik canlılık nedeniyle İskeçe, tütün mağazaları, hanları, hamamları ve eğlence yerleri bakımından Kuzey Yunanistan'ın Selanik ilinden sonra en zengin kenti olarak bilinmekteydi. Bunun sonucu olarak, yabancıların, paranın ve eğlence yerlerinin bol olduğu bu kentte kumar, alkollü içki ve kötü alışkanlıklar

³ Bkz. İskeçe'de Türkçe olarak yayımlanan 27 Ağustos 1962 tarihli ve 847 sayılı Trakya Gazetesi'nin “Yunan-Türk Hariciye Vekillerinin Ankara Görüşmesi ve Batı Trakya Türkleri Üzerindeki ‘Manevi Baskı’ ” Başlıklı yazı.

⁴ “İskeçe Türk Birliği, İskeçe Türklüğünün bir kültür, spor ve müzik kulübü olarak 1927 yılında kurduğu bir müessesedir. Temsili renkleri Sarı Laciverttir. İkinci dünya savaşına gelinceye kadar değerli bir varlık göstermiş, her kolda/branşta, bugün bile her biri birer kıymet olan elamanlar yetiştirmiş ve büyük Türk inkılabının Batı Trakyalı Türkler arasında kökleşmesinden yararlı hizmet görmüştür. (Bulgar) İşgal kuvvetleri İskeçe'ye girer girmez ‘Türk Birliği’ bu kuvvetlerin gözüne battı, binası zapt edilerek bütün eşyası yağma edildi ve birlik 4 yıl kapalı kaldı. Harp sona erince sevgili kulüplerini ihya etmek azmi ile yeniden faaliyete geçen İskeçe Türk gençliği harap ve boş bir binadan başka hiç bir şeye malik değildi. Buna rağmen kurucu ve idareciler yılmadılar, çalıştılar, halkımızın da elbirliği ile nihayet birlik yeniden kuruldu.” Bkz. İskeçe'de Türkçe olarak yayımlanan 15 Mart 1948 tarihli ve 349 sayılı Trakya Gazetesi'nin “İskeçe Türk Birliği” başlıklı yazısından.

toplumsal yaşamı ve aileleri olumsuz yönde etkilemekteydi. O dönemdeki Türk Cemaati ileri gelenleri, azınlık gençlerini kötü alışkanlıklardan uzak tutabilmek ve zamanlarını faydalı uğraşlarla geçirebilmelerini sağlayacak bir derneğin/lokalin gerekliliğini düşünmüşlerdi. Böylece Batı Trakya Türklerinin ilk derneği olarak “İskeçe Türk Gençler Yurdu (Εστία Τουρκικής Νεολαίας Ξάνθης)” ortaya çıktı. Derneğin kurulmasını düşünenlerden ve bunun için mücadele verenlerden, İskeçe’deki Türk azınlık ileri gelenlerinden ilk hatırlanması gerekenlerden Mehmet Hilmi’dir. Mehmet Hilmi, İskeçeli dostlarıyla sahibi olduğu “Yeni Adım” gazetesinin matbaasında bir araya gelerek, İskeçe Türk Gençler Yurdu’nu kurmuşlardır⁵. Dernek, o dönem çıkmaz sokak olan Badem, bugünkü adıyla “Thiras” sokağındaki -İskeçe’nin Misvaklı Köyünden Topçular ailesine ait- bir ev kiralanarak 1 Nisan 1927’de hizmete açıldı. Derneğin kurucu üyelerinin ilk toplantısı 14 Nisan 1927 tarihinde yapıldı. Bu ilk toplantıda tüzük, kurucu üyeler tarafından kabul edilip, onaylandı⁶. Yapılan ilk genel kurul ve seçimle birlikte ilk Yönetim Kurulu oluşturuldu ve derhal göreve başladılar. İskeçe Türk Gençler Yurdu’nu kuranlar; 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşmasıyla mübadele dışı bırakılan, mübadeleye tabi tutulmayan, 1923 itibarıyla Yunanistan uyruklu olan ve İskeçe’de doğmuş ve ikamet etmekte bulunan Müslüman Türklerden oluşmaktaydı. Derneğin, o dönem toplam 87 kurucu üyesi bulunmaktaydı.

İskeçe Türk Yurdunun ilk tüzüğü, Aşağı Mahalle Medrese Müderrisi Hoca Mestan Efendinin katkılarıyla Osman Nuri Efendi tarafından kendi el yazısı ile -Eski Türkçe harflerle- kaleme alındı. İskeçe Türk Gençler Yurdunun tüzüğü Temmuz 1927’de İskeçe Asliye Hukuk Mahkemesi

⁵ “İskeçe Türk Gençler Yurdunun kurulmasını düşünen ve bu konuda mutabakata varan İskeçe Türk azınlık ileri gelenlerinden Mehmet Hilmi (öğretmen-gazeteci), Osman Nuri (öğretmen-gazeteci), Osman Seyfi (öğretmen) ve Hıfzı Abdurrahmanın (mürettip-gazeteci) bu mutabakatlarına Hoca Mestan Efendi, Büyük Hasan Bey (Abdürrahimoğlu), İskeçe eşrafından Mestan Recai Efendi, Mahmut Tahsin, milletvekili Haşimbeyzade Fehmi Bey ve Tahir Efendi destek verdiler. İskeçe Türk Gençler Yurdu, bu muhterem kişilerin önderliğinde kuruldu.” Bkz. İskeçe Türk Birliği, 1927-2003, İskeçe Türk Birliği Yayını, İskeçe 2003, s.17.

⁶ İskeçe Türk Birliği, s.17.

tarafından onaylandı. Yunan Mahkemesinin onayladığı tüzüğün 1. maddesinde, derneğin adının “İskeçe Türk Gençler Yurdu (Εστία Τουρκικής Νεολαίας Ξάνθης)” olduğu yazmaktadır. Mahkemece onaylanan tüzüğe göre, İskeçe Türk Gençler Yurdunun flamasının renginin sarı lacivert olacağı ve İskeçe Türk Yurdu adına sportif faaliyetlere katılacağı ve gençlerin giyecekleri formaların da çizgili ve sarı lacivert renklerden oluşması kararlaştırıldı. Aradan geçen zaman içersinde 11.05.1930'da İskeçe Türk Gençler Yurdunun kurucu üyelerinden bazıları bahse konu Derneğin bir kısım faaliyetlerini benimsemediklerini iddia ederek “Türk Ocağı” adında başka bir dernek kurdular. Ortaya çıkan bu iki dernek aynı tüzük ile fakat ayrı ayrı faaliyetlerde bulunmaya başladılar. 17.11.1936 tarihinde ise bu iki dernek yine aynı çatı altında toplanmaya karar verdiler ve derneğin adını “İskeçe Türk Birliği (Τουρκική Ένωσις Ξάνθης)” olarak kararlaştırdılar. İskeçe Türk Birliği Derneğinin tüzüğü, “Türk Gençler Yurdu” ile “Türk Ocağı” derneklerinin tüzüklerinin tamamen aynısı olup, İskeçe Asliye Hukuk Mahkemesince 17.11.1936 tarihinde 122 (122/1936) sayılı kararıyla onaylandı⁷.

Tamamen yasalara uygun bir biçimde kurulup onaylanmış olan bahse konu dernek, İkinci Dünya Savaşı esnasında Bulgar işgali dışında kesintisiz olarak faaliyetlerine 1983 yılına kadar devam etti. İskeçe Türk Birliği, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin 15 Kasım 1983 yılında kurulup ilan edilmesiyle birlikte kapatılması için İskeçe valiliği derhal harekete geçti ve mahkeme kararıyla bahse konu dernek faaliyetlerine son vermek zorunda kaldı. Bu makalede bu kapatılma süreci hukuki boyutlarıyla, Yunan Mahkeme kararları çerçevesinde irdelenecektir.

I. İSKEÇE TÜRK BİRLİĞİ DERNEĞİNİN FAALİYETLERİ

İskeçe Türk Birliğinin çeşitli alanlarda çeşitli faaliyetleri bulunmaktadır. Bunlardan birinci sıradakiler; İskeçe Türk Birliğinin (İTB) biçki, dikiş, nakış, bilgisayar ve el sanatları kurslarıdır. Ayrıca bu kurslar İskeçe ilinin köylerinde de şubeler açarak faaliyette bulunmaktaydı. Bu kurslardan

⁷ İskeçe Türk Birliği, s.18.

bazılarını da şöyle sıralayabiliriz; a) Elmalı Kursu b) Gökçepınar Kursu, c) Göynüklü Kursu, ç) Ketenlik Kursu, d) Koyunköy Kursu, e) Şahin Kursu, f) Ilıca Kursu, g) Mustafçova Kursu, ğ) Gökçeler Kursu, h) Öksüzlü Kursu. Ayrıca İskeçe Türk Birliği Resim İş Eğitim Kursu, İskeçe Türk Birliği Halk Oyunları Kursu gibi kurslar ve İskeçe Türk Birliği Kadınlar Kolunun da bazı kültürel faaliyetleri bulunmaktadır. Diğer taraftan mahkeme kararıyla bahse konu Dernek kapatılmış olmasına rağmen, dernek üyeleri günümüzde de bu faaliyetlerine gayri resmi bir biçimde fiili olarak devam etmektedir. Yukarıda saydığımız kursları, özellikle ilkokuldan sonra eğitimine devam etmeyen/edemeyen genç kızlar takip etmektedir.

İskeçe Türk Birliğinin ayrıca kültürel ve sportif faaliyetleri de bulunmaktaydı.

A. DERNEĞİN KÜLTÜREL FAALİYETLERİ

İskeçe Türk Birliğinin kültürel faaliyetleri dediğimizde ilk akla gelen, derneğin “Müzik Kolu”dur. Müzik kolunun çeşitli faaliyetleri arasında koro çalışmaları da bulunmaktaydı. Yetişkinlerden oluşan Türk Halk Müziği Korosu yanında bir de İskeçe Türk Birliği Çocuk Korosu çalışmaları vardı. Müzik Kolunda çocuklar ve gençler değişik müzik aletlerini icra etmeyi öğrenmekteydiler. Bu sahada deneyim kazananlar, İskeçe’de değişik müzik grupları oluşturmaktaydı. Bu müzik kolunun uzun yıllar öğretmenliğini ise bir Ortodoks Hıristiyan olan ve çok iyi derecede Türkçe konuşabilen Nikolaos Kurşumcuoğlu yapmıştır⁸. İskeçe Türk Birliği Derneği Mahkeme kararıyla kapatılmış olsa da günümüzde fiilen ve gayri resmi olarak bazı faaliyetlerine devam etmektedir. Bu faaliyetlerden bir tanesi de geçmişte olduğu gibi günümüzde de bahse konu dernekte bir de amatör tiyatro grubu bulunmaktadır. Bu amatör tiyatro grubu her yıl bir tiyatro eserini sahneye koymaktadır ve dernek üyelerinin yanı sıra isteyen herkes bu tiyatro eserini seyredabilmektedir. Çocuklar ve gençler modern dansların yanında, halk oyunlarını İskeçe Türk Birliğinde öğrenmektedirler. Gençler öğrendiklerini

⁸ İskeçe Türk Birliği, s.59.

ayrıca İskeçe Türk Birliğinin düzenlediği gecelerde, yöredeki Türklerin ifadesi ile “aile gecelerinde” sahneye çıkarak sanatlarını icra etmektedirler.

İskeçe Türk Birliğinin mekânı çok küçük olmasına rağmen, salonundaki küçük bir oda kütüphaneye ayrılmıştır ve bu kütüphanedeki kitaplar çocukların ve özellikle de gençlerin hizmetine sunulmaktadır. Ayrıca dernek, kültür gezilerinin yanı sıra eğlenceler ve özellikle dini bayramlarda “aile geceleri” düzenlemektedir. Bu faaliyetlere dernek üyeleri yanında isteyen herkes hiçbir engelle karşılaşmadan yoğun bir biçimde katılmaktadır.

B. DERNEĞİN SPORTİF FAALİYETLERİ

İskeçe Türk Birliği belirli zaman aralıklarıyla basket, voleybol ve özellikle de futbola ilgilendi ve futbol takımı sadece Batı Trakya'da değil, Yunanistan genelinde ün kazandı. 04.09.1927 tarihinde Pazar günü İskeçe Türk Gençler Yurdu futbol takımı ilk resmi maçını Gümülcine'nin en iyi Ortodoks Hıristiyan futbol takımı “Ermis” ile İskeçe Stadında yaptı⁹. Derneğin ismiyle anılan futbol takımı, yalnız İskeçe bölgesi amatör liginde değil, Batı Trakya amatör liginde de başarılar elde etti. Mümin Ali Molla Başkanlığındaki¹⁰ İskeçe Türk Birliği futbol takımı, 1967-1968 futbol sezonunda ikinci küme amatör takımlar liginden birinci kümeye yükseldi¹¹. 1975–1976 futbol sezonunda da yine İskeçe Türk Birliği birinci küme amatör takımlar şampiyonu oldu¹². Derneğin futbol takımı çalıştırıcılığını (antrenörlüğünü) ise defalarca Ortodoks Hıristiyanlar yaptı. Dernek futbol takımı birçok kez profesyonel futbol takımlarına futbolcular verdi. Hatta bir zamanlar Yunan milli takımında İskeçe Türk Birliğinin futbol takımında yetişen “Kalyoncu” ismiyle anılan bir Batı Trakyalı Türk ilk ve son kez Yunanistan milli takımının formasını da giymeyi başardı.

⁹ 14.09.1927 tarihli Yeni Adım Gazetesi; İskeçe Türk Birliği, s.37.

¹⁰ 1967 ve 1968 senelerinde İskeçe Türk Birliği Yönetim Kurulu; 1) Mümin Ali Molla, 2) Şevki Şahabettin Müderris, 3) Zeki Taner Osmanoğlu, 4) Nuri Hacihalil Erses, 5) Celal Hüseyin Zeybek, 6) Cin Sebahattin Ruşen, 7) Muharrem Ahmetoğlu'ndan oluşmaktadır. Bkz. İskeçe Türk Birliği, s.63, 64.

¹¹ İskeçe Türk Birliği, s.63.

¹² İskeçe Türk Birliği, s.72.

İskeçe Türk Birliğine sadece Türkler değil, Yunanlı gençler de üye olabilmekteydi. Derneğin birçok faaliyetlerine Ortodoks Hıristiyanlar da Türk arkadaşlarıyla birlikte katılabilirlerdi¹³. Derneğin faaliyetleri sadece üyelerine yönelik değildi. Bütün İskeçe sakinlerine Müslüman - Hıristiyan veya Türk - Yunan ayrımı yapılmaksızın İskeçe ilindeki herkese açıktı. İskeçe Türk Birliği Derneği, faaliyetlerine devam ettiği uzun yıllar Batı Trakya bölgesinde ve özellikle de İskeçe’de Ortodoks Hıristiyanlara ait dernekler arasında dahi ilk kurulan dernek olarak sadece İskeçelilerin değil, bütün Batı Trakyalı Türklerin övünç kaynağı niteliğinde tarihi ve köklü bir dernektir. Diğer taraftan İskeçe Türk Birliğinin kültür, sanat ve spor alanlarındaki faaliyetleri bölgenin kalkınmasına katkıda bulunduğu gibi derneğin toplumsal olaylar karşısındaki tutum ve davranışları ile İskeçe’deki Türk ve Yunan, Müslüman ve Hıristiyan toplumların barışına, huzuruna olumlu yönde katkı sağlamaktadır.

II. 1983’TEN ÖNCE İSKEÇE TÜRK BİRLİĞİNİ KAPATMA GİRİŞİMLERİ

1983’ten önce de İskeçe Savcısı, 17 Ekim 1938 tarihli dilekçesiyle Mahkemeye müracaat ederek “İskeçe Türk Birliği”nin kapatılmasını, mal varlığının ise İskeçe’deki devlet hastanesine devredilmesini talep etti. Bunun üzerine 2 Kasım 1938 tarihinde İskeçe Bidayet (Asliye Hukuk) Mahkemesinde kamuya açık yapılan duruşmada İskeçe Savcısının dilekçesindeki iddiaları görüşüldü ve tanıklar dinlendi. İskeçe Savcısının dava dilekçesindeki iddialarına göre; “İskeçe Türk Birliği Derneğinin amacının, dernek tüzüğünden anlaşıldığı üzere Batı Trakya Türklerinin¹⁴ ruhi, bedeni ve manevi eğitimlerinin geliştirilmesine çalışmak, aralarında içten/gerçek dostluk bağları ve dayanışma meydana getirmek, derneğin amacından saparak, Yunan milli menfaatleri aleyhinde faaliyetlerde bulunmak, üyelerine Yunanistan’a karşı kin ve düşmanlık beslemeye teşvik etmektir”. Yunanlı Savcının, mahkemeye sunduğu tanık listesinde bulunan İskeçe Müslüman Cemaat Reisi Hamdi Hüseyin Fehmi ile İskeçe “Müslüman”

¹³ Geniş bilgi için bkz. İskeçe Türk Birliği, s.41.

¹⁴ Mahkeme kararının Yunanca metnindeki ifadesi ile “Osmanlılar”.

Okulları Müdürü İmamzade Hüseyin Mahkemede; “Türk Birliği” derneğinde Yunan milleti aleyhine hareket edildiği, Yunan Devleti karşıtlığının öğretildiği ve “Osmanlıları”¹⁵ Yunan Milli Bayramlarına katılmaktan alı koyduklarını iddia ederken, diğer tanıklar; Mustafa Oğlu Ali, Hacı Hüseyin Sabri, Halil Oğlu Mehmet ve Hüseyin Oğlu Muharem ise; İskeçe Türk Birliği üyelerinin hiçbir zaman ve hiçbir yerde Yunan karşıtlığı yapmadıklarını buna karşılıklı, adı geçen dernekte Yunanca şarkılar ve Yunan halk oyunlarının “Osmanlı” çocuklarına İskeçe Türk Birliğinde öğretildiğini, derneğin hiçbir döneminde Yunan Milli Bayramlarını kutlamaktan geri kalınmadığını, kaçınılmadığını ifade ettikleri görölmektedir. İskeçe Türk Birliğinin tanıkları ise; Mumcu Niyazi, Ali Remzi, Osman Nuri, Mestan Recep, Hafuz (Hafız) Demir, Ali Recep ve Ali “Rusian” (Ruşen); Derneğin tüzüğüne uygun hareket edildiğini ve dernek üyelerinin iddia edildiği gibi Yunan aleyhtarlığını hiçbir yerde, hiçbir zaman yapmadıklarını, sözü edilen bu Yunan aleyhtarlığı iddialarının dayanaktan yoksun olduğunu söylemişlerdir¹⁶.

İskeçe'deki Yunan Savcısının dava dilekçesini, belgelerini ve tanık ifadelerini değerlendiren İskeçe Asliye Hukuk Mahkemesi, 8 Kasım 1938 tarihinde verdiği 191 sayılı ve 1938 (191/1938) tarihli kararı ile söz konusu İskeçe savcısının dava dilekçesini aşağıdaki gerekçelerle reddetti: 1075 sayılı zorunlu¹⁷ yasanın 10. maddesinin 2. fıkrası gereği mahkemeye, sunulan belgeler ve tanık ifadeleri serbestçe değerlendirildi. Mahkeme, sunulan belgeleri, davanın taraflarının dinlettiği tanık ifadelerini değerlendirdi. Yunanlı savcının dava dilekçesinde belirttiği “İskeçe Türk Birliği” derneğinin amacından sapıp, Yunan milli menfaatleri aleyhinde faaliyetlerde bulunduğu, üyelerine Yunanistan'a kin ve düşmanlık beslemeye teşvik ettiği, bu nedenle de derneğin kapatılması gerektiği iddiaları Mahkemece yersiz ve dayanaktan yoksun bulunarak davanın reddine karar verildi¹⁸. Burada üye-

¹⁵ Mahkeme kararının Yunanca metnindeki ifadesi ile “Osmanlılar”

¹⁶ Bkz. İskeçe Asliye Hukuk Mahkemesinin 191 sayılı ve 1938 (191/1938) tarihli kararı.

¹⁷ Αναγκαστικού Νόμου.

¹⁸ İskeçe Türk Birliği, s.50.

rinde durulması gereken önemli bir nokta, davanın açıldığı ve Mahkemece kararın verildiği dönemde Yunanistan'da diktatörlük rejiminin hüküm sürmekte olmasıdır.

İskeçe Türk Birliği, İkinci Dünya Savaşı öncesi son Yönetim Kurulu toplantısını 29 Temmuz 1940'ta gerçekleştirdi. Yunanistan, İkinci Dünya Savaşı öncesinde "Sivil Hava Savunma" tedbiri olarak, İskeçe Türk Birliği binasına, Yunan Devletince "sivil hava savunma merkezi" hizmeti yapması amacıyla el konuldu. 1940 yılında Yunanistan ve Batı Trakya'da Alman ve Bulgar işgali başladı. Bulgar işgali, 1940 yılından 1944 yılına kadar Batı Trakya'da devam etti. İkinci Dünya Savaşının başlamasıyla birlikte yukarıda da ifade ettiğimiz gibi İskeçe Türk Birliği dernek binasının tamamını, Yunanistan sivil savunmasına tahsis etti. Bu nedenle Bulgar resmi makamları, İskeçe işgal edilince, İskeçe Türk Birliğini derhal kapatmışlardır ve bahse konu derneğin her türlü faaliyetlerini yasaklamışlardır. O dönem oldukça zengin bir kitaplığa sahip olan İskeçe Türk Birliğinin kütüphanesinin kitapları, mobilyaları, binanın kapı ve pencere çerçeveleri dahi yerlerinden sökülerek, bütün eşyaları yağmalandı¹⁹.

Batı Trakya'daki Bulgar işgali sona erince, İskeçe'de mukim Hilmi Sami, Ahmet Salih, Hüseyin Sabri, Şakir Servili, Muzaffer Salih, Çatalbaş Kâzım ve Ahmet Bekir, İskeçe Türk Birliğinin yeni yöneticileri olarak, 23 Ekim 1946 tarihinde İskeçe'deki Yunan Asliye Hukuk Mahkemesine Yunanlı avukatları Haralambos Manusi aracılığı ile başvurarak, Mahkeme tarafından tutulan dernek sicil defterine yeniden "İskeçe Türk Birliği" unvanı ile derneğin tescilini talep ettiler. Dava dilekçesinin Mahkemece görüşülmesinden sonra, adı geçen Mahkeme, 287 sayılı ve 1946 (287/1946) tarihli kararı ile derneğin dilekçesini esaslan kabul etti ve "İskeçe Türk Birliği" unvanıyla dernekler sicil defterine 467/1946 numara ile tescil işlemini gerçekleştirdi. 287 sayılı ve 1946 (287/1946) tarihli İskeçe Asliye Hukuk Mahkemesinin kararı 5 Aralık 1946 tarihinde İskeçe'de ilân edildi.

Dikkate değer bir husus da; İskeçe Türk Birliğinin faaliyetleri, amaçları ve unvanı 1927 yılından 1940 yılına kadar tam dört kez Yunan Mahkemeleri

¹⁹ İskeçe Türk Birliği, s.53.

tarafından denetlenmiş olmasıdır. Ancak Yunan Mahkemelerince her defasında derneğın faaliyetlerinin, amaç ve unvanının Yunan mevzuatına uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Her defasında bahse konu derneğın kapatılması konusuna dayanak; İskeçe Türk Birliği Derneğinin tüzüğünün 8. maddesi olmuştur. İskeçe Türk Birliği Derneğinin tüzüğünün 8. maddesi aynen şyledir:

“Türk Birliğinin kuruluş nedeni, Batı Trakya Türklerinin ruhi, bedeni ve manevi eğitimlerine çalışmak, aralarında içten dostluk bağları ve dayanışma meydana getirmek, Türk devriminin yarattığı kültürel, toplumsal ve dini yenilikleri Batı Trakya Türkleri arasına yaymaktır.”

Buna göre, 8. maddede sözü edilen amaç; Türkiye'deki Türk devrimlerinin yarattığı kültürel, toplumsal ve dinsel yenilikleri Batı Trakya Türkleri arasında da yaymaktır. Bu devrimler, çağdaş Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk'ün devrimleri olarak da anılmaktadır. Bu devrimlerin içinde; Türk (Lâtin) alfabesinin kabul edilmesi, kılık ve kıyafetlerin değişmesi, kadınların özgürlüklerine kavuşmaları, kadınların seçme ve seçilme hakları, erkeklerin kılık ve kıyafetlerinin değişmesi gibi inkılâplar yer almaktadır.

Yukarıda sözünü ettiğimiz devrimler, İskeçe Türk Birliğinin tüzüğüne dâhil edilerek, Yunanistan'daki Müslüman Türk azınlığın çağdaş ve ilerici bir toplum olması hedeflendi. Bu devrimler, değerler, Yunanistan'daki Türkler bakımından günümüzde de geçerlidir. Diğer taraftan Batı Trakya Türklerinin, Türkiye ile bu milli ve kültürel bağlarının, soydaşlığının kaynağı hem tarihten/tarihi, hem de hukuktan başka bir değişle 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşmasınının 45. maddesinden ve devletlerarası hukuktan kaynaklanmaktadır.

III. 1983 YILI ve SONRASINDA DERNEĞİN KAPATILMASI TALEPLERİ, BU KONUDAKİ GEREKÇELER ve YARGI SÜRECİ

Kıbrıs'ta, 15 Kasım 1983 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilân edildi. İskeçe Valisi, 29 Kasım 1983 tarihinde İskeçe Türk Birliğinin kapatılması talebiyle mahkemeye bir dilekçe -(1983 tarihli ve 184 sayılı

(184/1983)- sundu. Bu dava dilekçesi üzerine İskeçe Türk Birliği yönetimi ve üyelerinin gıyabında ve bilgisi dışında İskeçe Tek Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi 561 sayı ve 1983 (561/1983) tarihli kararı, 6 Aralık 1983 tarihinde o zamanki İskeçe Türk Birliği Başkanına tebliğ etti. Dönemin İskeçe Valisi, 29 Kasım 1983 tarihinde, İskeçe Tek Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesine verdiği dava dilekçesiyle İskeçe Türk Birliği Derneği aleyhine idari tedbirler alınmasını, Birlik unvanını belirten tabelanın asılmasının yasaklanmasını, “Türk Birliği”, “Türk” veya “Türk’e ait” gibi “Türklükle” ilgili kelimelerin matbu kâğıt ve/veya mühür üzerinde yazılmasının yasaklanmasını, aksi takdirde bu tür terimleri içeren matbu kâğıt veya mühürlerin kullanılması durumunda bütün masrafları İskeçe Türk Birliğine ait olmak koşuluyla, İskeçe Valiliği tarafından toplatılmasına, bütün bu tedbirlere söz konusu dernek yönetici ve üyelerince uyulmaması durumunda ise İskeçe Türk Birliği yetkilileri aleyhine 100.000 drahmilik para cezası ile altı aya kadar hapis cezası talebiyle dava açtı.

O dönemlerde hükümet tarafından tayin edilmekte²⁰ olan dönemin İskeçe Valisi, dava dilekçesini, yukarıda sözü edildiği gibi 29 Kasım 1983 tarihinde sabah saat 11.30 sularında mahkeme kalemine sundu. Ardından da hemen yetkili yargıcın kararıyla aynı gün ve öğlen saat 12.00 duruşma saati ve tarihi olarak belirlendi. Bahse konu edilen dava dilekçesi, İskeçe Türk Birliği yetkililerin gıyabında görüşüldükten sonra İskeçe Tek Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi yukarıda sözünü ettiğimiz 561 sayılı ve 1983 tarihli (561/1983) kararı verildi. Karar 2 Aralık 1983 tarihinde ilân edildi.

A. DERNEĞİN KAPATILMASI YÖNÜNDEKİ TALEP ve ÖNE SÜRÜLEN GEREKÇELER

İskeçe Tek Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi, yukarıda bahsettiğimiz 561 sayılı ve 1983 tarihli (561/1983) kararında, diğerlerinin yanında bizzat mahkemenin İskeçe Türk Birliği aleyhine aldığı bu kararda, kapatma nedeni olarak kabul ettiği şu nokta dikkat çekicidir ve bu husus aynen şöyledir: “...son dönemde Yunanistan’la Türkiye arasında ortaya çıkan ve Türkiye’nin

²⁰ Günümüzde (2011) ise valiler seçimlerle işbaşına gelmektedir.

Kıbrıs'ta Denктаş tarafından ilân edilen 'Kuzey Kıbrıs Türk' Devletini²¹ tanımaktan kaçınmaması neticesinde gerginleşen Türk-Yunan ilişkileri göz önünde bulundurulduğunda, bölgemizdeki Hıristiyan vatandaşların bölge Müslümanları aleyhine olaylar çıkarabileceği, daha somut olarak, Birlik unvanını içeren tabelasında, 'Türk Birliği', 'Türk' veya 'Türk'e ait' v.s gibi kelimelerin yazılı bulunduğu matbu kâğıt veya mühürlerini tahrip edebilecekleri ihtimal dâhilindedir ...”.

İskeçe Valisinin kapatma davası dilekçesini kabul eden İskeçe Mahkemesi bu kararla, İskeçe Türk Birliğine; Birlik unvanını içeren tabelanın asılmasının yasaklanması yanı sıra, “Türk Birliği”, “Türk” veya “Türk'e ait” gibi kelimelerin matbu kâğıt veya mühür üzerinde yazılıp, kullanılmasını da yasaklandı ve söz konusu yasağa uyulmaması durumunda ise bu tür sözcükleri içeren matbu kâğıt veya mühürlerin bütün masrafları İskeçe Türk Birliğine ait olmak üzere İskeçe Valiliği tarafından toplatılmasına, eğer dernek tarafından toplatılması engellenirse ve bütün bu tedbirlere uyulmaması durumunda İskeçe Türk Birliği yöneticisi/yetkilileri aleyhine 100.000 drahmi para cezası ile altı aya kadar hapis cezası hükme bağlandı.

Yukarıda da belirtildiği üzere adı geçen mahkeme kararı, İskeçe Türk Birliği yöneticilerinin kendilerine hiç tebligat yapılmaması nedeniyle, duruşmaya katılmadan ve savunmalarını yapamadan, karar gıyaplarında verildi. İskeçe Mahkemesinin kararı, ancak 6 Aralık 1983 tarihinde o dönem İskeçe Türk Birliği Derneği başkanına tebliğ edildi. 8 Aralık 1983 tarihinde mahkeme, kararı derhal uygulamaya koydu.

İskeçe Mahkemesinin bahse konu kararı sonucu İskeçe Türk Birliği futbol takımı bölge amatör kümesinden atıldı. İskeçe Türk Birliği binasının elektriği, suyu ve telefonu kesildi. Fakat daha sonra, İskeçe Türk Birliği yöneticilerinin herhangi bir sözlü ya da yazılı başvuruları ve bu konuda herhangi bir talepleri bulunmadığı halde Birlik binasının kesilen elektriği ve suyu “Müslüman Birliği” adı altında tekrar bağlandı. Yukarıda adı geçen dernek, 1983 yılından itibaren İskeçe Türk Birliği unvanını ve mührünü

²¹ Yunanca metinde “yalancı”, “sahte” devlet olarak yazmaktadır.

resmi olarak kullanamamaktadır. Birliğin resmi makam ve müesseseleri ile özellikle de Batı Trakya bölgesindeki yerel makamlar ile vergi dairelerinde kesin olarak temsili mümkün bulunmamaktadır. Buna rağmen İskeçe Türk Birliği Derneği, bazı faaliyetlerini gayri resmi ve fiili olarak günümüzde de devam ettirmektedir.

Yine o dönemin İskeçe Valisi, 30 Ocak 1984 tarihinde İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesine, İskeçe Türk Birliğinin kesin olarak kapatılıp, dağıtılmasına ilişkin verdiği dava dilekçesinde, aşağıdaki gerekçeleri öne sürmektedir; İskeçe Türk Birliğinin tüzüğünün Yunan yasalarına aykırı olduğu, aykırı olmasına rağmen, bahse konu derneğin faaliyetine devam etmekte olduğu, ayrıca “a) Dernek eski tüzüğünde olduğu gibi yeni tüzüğünün 1. maddesinde de unvan olarak ‘İskeçe Türk Birliği’ unvanını kullanmaktadır; b) Dernek eski tüzüğünde olduğu gibi yeni tüzüğünün 14. maddesinde ‘Yunanistan uyruğundaki Türklerin’ derneğe üye olabilecekleri ibaresi bulunmaktadır; c) Yine dernek eski tüzüğünde olduğu gibi yeni tüzüğün 8. maddesinde dernek amacı şöyle yer almaktadır: ‘... Batı Trakya Türklerinin ruhi, bedeni ve manevi eğitimlerine çalışmak, aralarında içten dostluk bağları ve dayanışma meydana getirmek, Türk devriminin yarattığı kültürel, toplumsal ve dini yenilikleri Batı Trakya Türkleri arasında yayaktır’. Böylece yukarıda da belirtildiği üzere mevzuat hükümlerine aykırı olarak azınlık fertlerini Yunan uyruklu Müslümanlar olarak değil de Türk olarak nitelendirmesi, kelimenin açık anlamına göre Türk Milletine mensubiyet ve Türk Milletinin tarihi düşlerini ve arzularını yabancı bir devlet vatandaşı ve özellikle de Türk vatandaşları olduğu intibasını vermektedir. Gerçekte ise adı geçen dernek üyeleri, Yunan uyruklu, Müslüman ve Türk kökenlilerden oluşan bir dernektir. Sonuç itibarıyla yasalara aykırı olarak faaliyetine devam eden bu dernek, kullandığı unvanıyla, dernek tüzüğünde bilerek ve isteyerek paylaşan kişiler kastedilmekte ve derneği oluşturanların yabancı bir devletin amaçlarına ve somut olarak da Türk Devletinin ideallerine hizmet ettiği, tüzükte yazılı amaçlarıyla ve üyelerinin vatandaşlıklarıyla ilgili olarak bir karışıklığa ve belirsizliğe neden olmaktadır”.

a. İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi

İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi, 36/1986 sayı ve tarihli kararı ile İskeçe Valisinin, İskeçe Türk Birliğini kapatma talebini kabul etti. Talebi kabul ederken, merkezi İskeçe'de bulunan, İskeçe Asliye Hukuk Mahkemesinin 287/1946 sayı ve tarihli kararı ile tanınıp, açılan İskeçe Türk Birliği unvanlı derneğin dağıtılıp, kapatılmasını, Mahkeme tarafından tutulan dernekler sicil defterinden kaydının silinmesine de hükmetti.

İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi, 36/1986 sayı ve tarihli kararında, diğerlerin yanında ayrıca aşağıdaki konularda da görüş ve düşüncelere yer verdi: "*a) İskeçe Asliye Hukuk Mahkemesinin 287/1946 sayı ve tarihli kararı ile merkezi İskeçe'de bulunan İskeçe Türk Birliği unvanlı derneğin tüzüğü onaylanmış ve derneğin tüzel kişiliği tanındı. Adı geçen dernek tüzüğü'nün 8. maddesinde; İskeçe Türk Birliği'nin kuruluş amacı, Batı Trakya Türklerinin ruhi ve bedeni ve manevi eğitimlerine çalışmak, aralarında içten dostluk bağları ve dayanışma meydana getirmek, Türk devriminin yarattığı kültürel, toplumsal ve dini yenilikleri Batı Trakya Türkleri arasında yaymaktır. Dernek tüzüğü'nde, yukarıda sözü edilen ve derneğin amaçlarından olan Türk devrimlerinin yarattığı kültürel, toplumsal ve dini yeniliklerin içerikleri yer almamaktadır. Bu nedenle de mahkememiz tarafından sözü edilen yeniliklerin ki bu yeniliklerin sadece dernek üyeleri arasında değil bütün Batı Trakya Müslümanları arasında yayılması amaçlanmaktadır. Derneğin faaliyetlerinin yasalara uygun olup, olmadığı araştırıldığında, Yunanistan idari sınırları dâhilinde faaliyet gösteren derneğin yabancı bir devletin amaçlarına ve somut olarak da Türk Devletinin ideallerine hizmet ettiği sabit olmakla, amaçlarının kamu düzenine aykırı olduğu bir gerçektir... b) ... 3370/1955 sayı ve tarihli Yunan Asıllılık (Vatandaşlık) Yasası hükümlerine aykırı olarak dernek ilk tüzüğü ve İskeçe Türk Birliği unvanı altında faaliyetlerine devam etti. Yunan Vatandaşlık Yasası hükümleri, kamu düzeninin korunmasına ilişkin hükümler ihtiva etmektedir. Yunan vatandaşlığını doğumla, kanunla (kanun yoluyla), evlilikle, vatandaşlığa alınma ile kazanan, Yunan soyundan gelenleri veya gelmeyenleri, Hıristiyanları veya Müslümanları, Yunan dilli veya yabancı dillilerin tümünü, ayırım yapmaksızın yalnız ve sadece Yunanlı olarak niteler. Hâlbuki Türk veya buna benzer kelimeler devletin resmi dili olan*

Yunancada Yunan vatandaşını kastetmemektedir. Yalnız yabancı bir dine mensup ve Yunancadan başka bir dil konuşan ve özellikle de yabancı bir devlet (Türk) vatandaşını ima etmektedir.”

Sonuç olarak, İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi, isminde Türk sözcüğünün bulunması, dernek tüzüğünün yasalara aykırı olması, kamu düzenini ve ahlâkını ihlâl ettiği gerekçeleriyle 1986 yılında İskeçe Türk Birliği derneğini kapattı.

b. İstinaf Mahkemesinde İtiraz

İskeçe Türk Birliği Avukatları, İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin 36/1986 sayı ve tarihli kararı aleyhine 20 Ağustos 1986 tarihinde (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesinde itirazda bulundular²². İskeçe Türk Birliği avukatları ile Mahkemenin imkânı dâhilinde olmasına rağmen, istinaf dilekçesinin görüşülmesi için duruşma günü belirlemede uzlaşma sağlanamadı. Duruşma günü ve tarihi belirleyememe nedeni, esasen Yunanistan Yargıtay’ında bekleyen “Gümülcine Türk Gençler Birliği” ile “Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği” unvanlı iki derneğin daha kapatma istemiyle yargılamakta olması ve adli sürecin henüz tamamlanamamış olmasıydı. Çünkü Yargıtay’ın, sözü edilen bu iki dernekle ilgili vereceği kararlar, İskeçe Türk Birliği için de emsal ve içtihat oluşturacak nitelikteydi. Yunan Yargıtay’ı, beklenen kararında “Gümülcine Türk Gençler Birliği” ile “Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği” unvanlı iki Türk Derneğinin kapatılmaları hakkındaki Trakya İstinaf Mahkemesinin verdiği kararları onayladı.

İskeçe Türk Birliği, (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesinden 18.12.1997 tarihinde İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin 36/1986 sayı ve tarihli kararı aleyhine istinaf dilekçesini sunarak duruşma günü ve tarihinin belirlenmesini talep etti. Üç Üyeli (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesi kâtibinin 792/1997 sayı ve tarihli işlemi ile 20.03.1998 tarihi duruşma günü olarak belirlendi. Ancak duruşma tarihi Yunan Mahkemesi tarafından yeniden ertelendi. İskeçe Türk Birliği davası, 15 Ocak 1999 tarihinde görüşülebildi.

²² Bkz. İstinaf Mahkemesine sunulan dilekçe tutanağı: 36/20.8.1986.

Üç Üyeli (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesi, 19 Mart 1999 tarihinde yayımlanan 117/1999 sayı ve tarihli kararı ile İskeçe Türk Birliğinin istinaf dilekçesi başvurusunu reddetti. Başka bir deyişle İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin 36/1986 sayı ve tarihli kararını onadı.

Batı Trakya'daki Yunan İstinaf Mahkemesi, İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi kararının gerekçe bölümünü olduğu gibi ve aynen kelimesi kelimesine kopya ederek, kendi kararı olarak benimsedi ve yayımladı. Bununla birlikte İstinaf Mahkemesi ilk defa aşığıdaki görüş ve düşüncelere de yer verdi: “...30 Ocak 1923 tarihinde Lozan'da imzalanan Türk–Yunan Nüfus Mübadelesi Antlaşmasına ve yine Lozan'da 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Barış Antlaşmasına göre, Yunanistan'da Batı Trakya'da dinen Müslüman olanlar (dini azınlık olarak) bırakılmışlardır. Bu durum aşığıda bahsedeeğimiz hususlardan da açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır: a) Yukarıdaki antlaşmanın 2. maddesine göre: ‘...İstanbul'da oturan Yunan asıllılar (“vatandaşları”) ile Batı Trakya'da oturan Müslümanlar, işbu antlaşmanın ilk maddesiyle düzenlenen nüfus mübadelesi kapsamı dışındadırlar’, ve b) Yukarıda adı geçen Barış Antlaşmasınının 45. maddesine göre ‘Türkiye’de gayri Müslim azınlıklara tanınan bu bölümdeki bütün haklar, Yunanistan ülkesinde yaşayan Müslüman azınlıklara²³ da Yunanistan tarafından aynen tanınır.”

Sonuç itibarıyla, isminde Türk sözcüğünün bulunması, Yunanistan sınırları dâhilinde yabancı bir devletin çıkarlarına hizmet etmesi gerekçeleriyle, İskeçe Türk Birliğinin faaliyetleri kamu düzenine aykırı bulundu. İskeçe Türk Birliği, tüzüğünde “Batı Trakya Türkleri”ne işaret ettiği, Yunanistan'da Türklere ait bir Derneğın mevcut olduğu ve Derneğın yabancılar tarafından kurulduğu intibamı uyandırdığı iddiaları ile kapatıldı.

c. Yunan Yargıtay'ına İptal Başvurusu

Gümülcine'de bulunan (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesinin ret kararı üzerine İskeçe Türk Birliği avukatı, Yunan Yargıtay'ına 15 Haziran 1999

²³ Yunanistan'da Lozan Barış Antlaşmasınının 45. maddesinin çevirisinde “Müslüman azınlık”, kasıtlı bir biçimde “Müslüman azınlıklar” yani çoğul olarak tercüme edilmektedir. Oysa asıl metin olan Fransızca metinde tekildir.

tarhli iptal davası dilekçesini sundu ve Üç Üyeli (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesinin 117/1999 sayı ve tarihli kararının iptalini istedi. İskeçe Türk Birliği avukatı, sunduğu iptal dilekçesindeki gerekçelerini İstinaf Mahkemesinin; Yunan Medeni Kanunun özellikle 105. maddesi, Yunan Anayasasının 12. maddesi, ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6., 10. ve 11. maddeleri hükümlerinin ihlâline dayandırdı.

Derneğin iptal davası dilekçesi, Yunanistan Yargıtay'ının 4. Hukuk Dairesince 3 Mart 2000 tarihinde görüşüldü. Yunan Yargıtay'ının 8 Aralık 2000 tarihinde yayımlanan 1530/2000 sayı ve tarihli kararı ile kabul edilerek, davanın yeniden görüşülmek üzere (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesine havale edilmesine karar verildi. Yunan Yargıtay'ı, Trakya İstinaf Mahkemesi kararını, aşğıdaki gerekçelerle iptal etti: *"4 Kasım 1950 tarihli ve 53/1974 sayı ve tarihli Kararname ile onaylanan İnsan Haklarını ve Ana Özgürlüklerini Korumaya Dair Roma Sözleşmesinin²⁴ 11. maddesine göre; 'Her şahıs asayişini ihlâl etmeyen toplantılara katılmak ve başkaları ile birlikte sendikalar tesis etmek ve kendi menfaatlerini korumak üzere, dernek kurmak hakkına sahiptir. Bu hakların kullanılması demokratik bir toplumda, zorunlu önlemler olarak, milli güvenliğin, kamu emniyetinin, düzeninin korunmasının, suçun önlenmesi, genel sağlığın veya ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için ve ancak yasayla sınırlandırılabilir.'* Yunan Anayasasının 28. maddesinin 1. fıkrasına göre yukarıda bahsedilen Roma Sözleşmesinin 11. maddesi hükmü, milli hukukun ayrılmaz bir parçasını oluşturmasının yanı sıra, aksi hüküm ihtiva eden her türlü yasadandan üstündür. Yunan Medeni Kanununun 78, 80, 81 ve 105. maddeleri ile Anayasasının 12. maddesinin 1. ve 2. fıkralarının yorumundan çıkan sonuca göre; dernek kurma özgürlüğü başka bir deyişle vatandaşların kâr amacı gütmeyen dernek veya sivil toplum örgütü kurmak ve kurulan bu derneklere üye olma hakları, demokratik bir toplumda hiç şüphesiz en temel haklardan dır. Fakat söz konusu bu hak ve özgürlük, kurulması düşünölen derneğin mahkemece tanınmaması veya kurulan bir derneğin daha sonra mahkeme kararı ile kapatılması işlemleriyle sınırlandırılabilir. Bu sınırlama yukarıda sözü

²⁴ 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Yunanistan'da Roma Sözleşmesi olarak da anılmaktadır.

edilen durumların dışında, eğer derneğin amacı veya faaliyetleri zamanla gayri kanuni hale gelir ise veya kamu düzenine aykırılığı ve milli güvenliğin, kamu emniyetinin, düzeninin korunması ve suçun önlenmesi ihtiyacı söz konusu olursa, dernek veya sivil toplum örgütleri kapatılıp, dağıtılabılır. Demokratik bir toplumda sadece plüralizmin ilkelerine ve hoşgörü ile müsamahaya atıfta bulunulmasına ve bu kavramlardan medet umulması, derneği veya sivil toplum örgütünü belirli bir bölgedeki vatandaşların barış içinde ve bir arada yaşamalarına katkıda bulunma mecburiyetinden ve iç güvenliğin yanı sıra Yunanistan'ın komşu devletlerle olan uluslararası ilişkilerini zedeleyici tutum ve davranışlardan kaçınma mecburiyetinden muaf tutamaz. Bir derneğin dağıtıılıp, kapatılması gibi sınırlayıcı bir tedbire başvurulmasını, ihlâl edilen değerlerle derneğin amacı arasındaki ilişkinin varlığı da haklı gösterebilir. Ayrıca, yukarıda sözü edilen sınırlayıcı tedbire başvurulması mecburiyeti dolaysız, başka bir deyişle doğrudan olmalı ve somut delillerle ispat edilmesi gerekir. Yalnız şüphe veya ileriye dönük niyetleriyle (veya amaçlarıyla) ya da faaliyetleriyle ilgili intibalar tek başlarına bir derneğin veya sivil toplum örgütünü kapatılıp, dağıtılması gibi sınırlayıcı bir tedbire başvurulmasını haklı göstermez.”

Yunan Yargıtay'ı 4. Hukuk Dairesinin 1530/2000 sayı ve tarihli kararı, (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesi kararını “yeterli temelden ve kanıttan yoksun” buldu ve yeniden gözden geçirilmek üzere davayı Üç Üyeli (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesine iade etti. İskeçe Türk Birliği, 8.02.2001 tarihinde (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesi kalemine sunduğu dilekçesinden sonra İstinaf Mahkemesi kâtibinin işleмиyle 12 Ekim 2001 tarihi, duruşma günü olarak belirlendi. Fakat söz konusu mahkemenin inisiyatifi ile dava ertelendi ve sonunda 23 Kasım 2001 tarihinde görüşüldü.

İskeçe Türk Birliği avukatı, İstinaf Mahkemesine sunduğu dilekçede İskeçe Türk Birliğinin kapatılıp, dağıtılmasının öncelikle Yunanistan'ın taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6, 10 ve 11. maddelerinin yanı sıra Yunan Anayasasının 2, 4, 5 ve 12. maddeleri ile Yunan Medeni Kanununun 105. maddesine aykırı olduğunu savundu.

Gümülcine'de bulunan (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesi, İskeçe Türk Birliğinin kapatılması ile ilgili davayı ikinci kez görüştü. İskeçe Çok

Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin 36/1986 sayı ve tarihli kararı aleyhine İskeçe Türk Birliğinin açtığı iptal davası dilekçesini ikinci kez reddetti. (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesi, bu ret kararında diğerlerin yanında aşağıdaki gerekçeleri de dayanak olarak gösterdi²⁵: “Unvanı İskeçe Türk Birliği olan derneğin yukarıda açıklanan amaçları ve genel olarak faaliyetleri, kamu düzenine aykırı olmasından dolayı gayri kanunidir. Söz konusu dernek amaç ve faaliyetleri uluslararası antlaşma hükümlerine de aykırıdır. Çünkü derneğin yukarıda görüldüğü üzere düzenlenen tüzüğündeki bu amacı, yasalarca onaylanan ve Lozan’da imzalanan iki Antlaşma hükümleri hilâfına Yunanistan’ın Batı Trakya bölgesinde Türk Milli Azınlığı olduğu iddiasını çok açık ve seçik bir biçimde tanımaktadır. Oysa yukarıda sözü edilen bu iki uluslararası antlaşma metinlerine göre, Yunanistan’ın adı geçen bölgesinde sadece dini Müslüman azınlığın (dini azınlığın) varlığı tanınmaktadır. İskeçe Türk Birliği’nin birçok üyesinin aşağıda bahsettiğimiz tutum ve davranışları, dernek tüzüğünde sözü edilen bu amacı başka bir deyişle Yunanistan’da bir Türk Milli Azınlığının, hatta ‘korkunç bir şekilde baskı altında tutulan’ bu azınlığın, varlığını teyit eder niteliktedir: a) Adı geçen dernek, başkanı vasıtasıyla, yasal olmayan, tanınmamış ve Müslüman Yunan milletvekillerinin dönüşümlü olarak başkanlık yaptıkları Türk Azınlığı Danışma Kurulu toplantılarına katılmaktadırlar; b) yine aynı dernek, Başkanı vasıtasıyla 20 ile 22 Haziran 2000 tarihleri arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonu tarafından düzenlenen Ankara’daki Konferansın yanı sıra, daha önce de Batı Trakya Türkleri Federasyonu tarafından Londra’da 16 ile 18 Haziran 2000 tarihleri arasında düzenlenen uluslararası kongreye de katılmıştır. Yapılan bu kongrenin programında ve sonuç bildirisinde çok açık bir biçimde amaçlarının Batı Trakya Türklerinin hak ve hukukunun Yunan Yönetimleri tarafından ihlâl edildiği konusunu gündemde tutmak ve bu konularla ilgili olarak kamuoyunu bilgilendirmek hususu, yazılı olarak yer almıştır; c) Türk gazetesi Hürriyet’in 8.11.2000 tarihli sayısında yayımlanan ve Yunan Milli Savunma Bakanının Trakya’ya yaptığı ziyaret vesilesiyle muhabir Nur Batur tarafından kaleme alınan ve adı geçen bakanla ilgili olarak övücü sözler içeren yazıda azınlıktan ‘Türk

²⁵ Bkz. Trakya İstinaf Mahkemesinin 31/2002 sayı ve tarihli kararı.

ve Pomak kökenlilerden oluşan Yunan vatandaşları' olarak bahsetmesinden sonra, İskeçe Türk Birliği bu durumu şiddetle protesto etmiş ve karşı çıkmıştır. Yayımladığı bildiride aşağıdaki hususları vurgulamıştır: 'Batı Trakya Türkleri, Türk milli kimliklerini çok iyi bilmektedirler, bu milli kimliklerini her zaman ve her yerde ve üstelik her türlü koşullar altında ilân etmişler ve savunmuşlardır'. Yukarıda bahsedilen somut faaliyetlerden de anlaşılacağı gibi, bu tür tutum ve davranışlar sadece birer niyet olmayıp, aynı zamanda birer eylem (pozitif fiiller) olup, nitece itibariyle adı geçen derneğin, azınlığı dinen Müslüman Yunan vatandaşları olarak değil, Türk ve Türk milli kimlikli olarak kabul edip, tanımladığını ortaya koymaktadır. Türk milli kimliğine atıfta bulunulması, onların Türk soyundan geldikleri şeklinde algılanmaktada, aksine Yunanistan'da bugün var olduğu iddia edilen Milli Türk Azınlığa mensubiyet anlamını taşımaktadır ki işte bu Milli Türk Azınlığı için Yunanistan'ı yurt dışında Batı Trakya Türklerinin hak ve hukukunu ihlâl ediyor diye suçlamaktadırlar. Bu nedenledir ki kendileri de Batı Trakya Türklerinin milli kimliklerini her zaman ve her yerde ve üstelik her türlü şartlar altında ilân ediyor ve savunuyorlar. Fakat derneğin dünya kamuoyunda Azınlığın kimliğini Türk olarak lanse edip, göstermesi, gerçekte yakından veya uzaktan hiçbir ilişkisi olmadığı gibi, böyle bir milli kimlik de mevcut değildir. Çünkü Azınlık, dinen Müslüman Yunan vatandaşları olup, kökenleri de Türk ve Pomak'tır. Derneğin Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde Müslüman Azınlık değil de Türk milli Azınlığın, üstelik baskılara maruz kalan bir Türk Azınlığın varlığında ısrar etmeleri, sadece asılsız ve mesnetsiz bir suçlama olmayıp, aynı zamanda Batı Trakya'da hiç yoktan bir azınlık probleminin yaratılma gayretlerinin gelişmekte olduğunun da kanıtıdır. O zaman da bu sorunun acilen veya gelecekte çözülebilmesi için Yunanistan'ın uluslararası baskılara maruz bırakılması gerekir. Böylece Batı Trakya Türkleri Yunanlı olarak değil, Türk olarak nitelendirilip, baskıcı Yunan Yönetimlerinden korunup, himaye edileceklerdir. Gerçekte ise Batı Trakya'nın Yunanlı Müslümanları, Yunan resmi makam ve mercileri tarafından Yunanlı Hıristiyanlarla eşit muameleye tabi tutulmakta, eğitim alanında Türkçenin yanı sıra Pomakça da serbestçe öğretilmekte olup, bölgenin sakinleri Müslümanlarla Hıristiyanlar arasındaki ilişkiler de karşılıklı saygı ve sevgiye dayanmaktadır. Derneğin yukarıda bahsettiğimiz

somut tutum ve davranışlarından, var olmayan bir azınlık problemi hatta baskılara maruz kalan bir azınlık problemi yaratmak istediği ve bu nedenle de uluslararası kongrelerde Yunanistan aleyhine suçlamalarda bulunduğu anlaşılmaktadır. Yukarıdaki hususların yanı sıra, dernek tüzüğü'nün 27. maddesine göre; ‘...tüzük amaçları aleyhinde faaliyetlerde bulunanların üyeliklerine son verilir’. Dernek tüzüğü'nde bu tür bir düzenleme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. maddesi ile Yunan Anayasasının 14. maddelerinde düzenlenen düşünce özgürlüğü'nün ihlali demektir. Sonuç olarak derneğin tüzüğü'nden, faaliyetlerinden ve somut tutum ve davranışlarından sadece basit birer şüphe olarak değil, fakat çok açık bir biçimde üçüncü bir devlette geçerli devrimlerin amaçlandığı, bunların Yunanistan içinde yerleştirilmesine çalışıldığı; üyelerinin fikir özgürlüklerini ihlâl ettiği ve dernek üyelerinin vatandaşlıkları konusunda karışıklığa neden olduğu, anlaşılmaktadır. Bu nedenle Yunan kamu düzeni ve milli güvenliği ihlâl edilmiş olup, derneğin kapatılması için gerekli bütün koşullar mevcuttur”. Mahkeme ayrıca kararında; “... adı geçen dernek, demokratik bir toplumun gereklerine uyup, tüzüğü'nü Yunan Medeni Kanununun 84 ve 93/b maddeleri hükümlerine göre uyarlayıp, uluslararası anlaşmalara aykırı ve karışıklığa neden olan unvanını değiştirebilir” görüşüne de yer verildi.

İskeçe Türk Birliği, (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesinin 31/2002 sayı ve tarihli kararı aleyhine 8 Nisan 2002 tarihinde iptal davası dilekçesiyle yine Yunan Yargıtay'ına müracaat etti. Gerekli işlemlerden sonra söz konusu davanın Yunan Yargıtay'ı 4. Hukuk Dairesinde 10 Ocak 2003 tarihinde görüşülmesine karar verildi. Söz konusu tarihte, İskeçe Türk Birliği'nin iptal davası dilekçesi duruşma salonunda okundu. Ardından Mahkemenin kararı ile duruşma günü 19 Eylül 2003 tarihine ertelendi. Yunan Yargıtay'ı 4. Hukuk Dairesi, 19 Eylül 2003 tarihinde davayı görüştü. Yunan Yargıtay'ı 4. Hukuk Dairesi, 5 Aralık 2003 tarihinde yayımladığı 1549 sayılı ve 2003 (1549/2003) tarihli hükmü ile davanın yeniden görüşülmek üzere Yunan Yargıtay Genel Kuruluna havale edilmesine karar verdi.

Yunan Yargıtay'ı, 1549/2003 sayı ve tarihli kararında iki görüş dile getirdi. Bunlardan birincisi Yargıtay tarafından raportör yargıç olarak tayin

edilen yargıcın öne sürdüğü görüş ile aynı olan görüştü. Bu görüş Yunan Yargıtay'ı 4. Hukuk Dairesinin üç hâkimi tarafından da benimsendi. İkinci görüş ise diğer iki yargıç tarafından ileri sürülen görüştür. Bu görüş Yunan Yargıtay'ı Genel Kurulu tarafından da kabul edildi.

Yunan Yargıtay'ının raportör yargıcı tarafından mahkemeye sunulan raporunda, diğer görüşlerinin yanında aşağıdaki görüş ve düşüncelerin dile getirildiği görölmektedir: “(Bati) Trakya İstinaf Mahkemesinin iptali istenilen kararından anlaşıldığı üzere, davacı dernek İskeçe Türk Birliği'nin (Yunan) Medeni Kanununun 105. maddesinin 3. fıkrasının gereği kapatılıp, dağıtılması istenmektedir. Fakat iptali istenilen karar derneğin kapatılmasına neden teşkil eden hususlar, İskeçe Türk Birliği üyelerinin kendi milli kökenlerini veya kendi milli kimliklerini (kendi kendini) tanımlama hakkını kullanmalarından başka bir şey değildir. Bu nedenle faaliyetleri atıfta bulunan Medeni Kanununun 105. maddesinin 3. fıkrası hükümlerine aykırı değildir. Özellikle iptali istenilen Trakya İstinaf Mahkemesi kararında dernek tüzüğününün 27. maddesine göre üyelerinin kayıtlarının silinip üyelikten uzaklaştırılması hususu, dernek kurma özgürlüğünü düzenleyen (Yunan) Anayasanın 12. maddesi hükmü çerçevesinde olup, üstelik Yunan Anayasasının 14. maddesine olduğu kadar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. maddesine de aykırı değildir. Bu nedenlerle, Trakya İstinaf Mahkemesi davacı derneğin İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin 36/1986 sayı ve tarihli kararı aleyhine açmış olduğu istinaf davasını reddetmekle, yukarıda bahsedilen yasa hükümlerini ihlâl etmemiştir.”

Yunan Yargıtay'ının üç yargıcı tarafından dile getirilen ilk görüş, raportör yargıcın görüşü ile aynı olup, aşağıdaki hususları kabul etmektedir: a) Dernek kurma hak ve özgürlüğü ile bunlara getirilen sınırlamaları düzenleyen Yunan Anayasasının 12. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. maddesi; b) İfade hak ve özgürlüğünü düzenleyip teminat altına alan Yunan Anayasasının 14. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. maddesi; c) “Her birey düşünme, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir” diyen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 9. maddesinin 1. fıkrası ki bu hak ve özgürlük, davacı İskeçe Türk Birliği açısından milli/etnik kökeni belirleme veya kendi milli kimliğini tayin etme hakkını da kapsa-

maktadır. ç) Toplantı hak ve özgürlüğünü düzenleyip teminat altına alan Yunan Anayasasının 11. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. maddesi. Bu ilk görüşü paylaşan Yunan Yargıtay'ın üç yargıcına göre; İskeçe Türk Birliğinin kapatılması, yukarıda sıralanan yasa hükümlerinin ihlâli neticesinde gerçekleşmektedir. Fakat bu üç yargıcın görüşlerine göre dava, kamuoyunu büyük ölçüde ilgilendirdiği için, sonuç olarak bir oy farkla davanın Yunan Yargıtay Genel Kurulunda tekrar görüşülmesi yönünde karar verildi.

Yunan Yargıtay'ının iki yargıcı da aleyhte oy kullanarak, İskeçe Türk Birliği davasının tekrar görüşülmesi için Yunan Yargıtay'ı Genel Kuruluna gönderilmesini ve iptal davası dilekçesinin ret edilmesini istediler. Aleyhte oy kullanan iki Yunan Yargıtay yargıcı, aşağıdaki görüş ve düşünceleri öne sürdüler. *“30 Ocak 1923 tarihinde Lozan'da imzalanan Yunan-Türk Nüfus Mübadelesine ilişkin antlaşmaya ve yine Lozan'da 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Antlaşmasına göre Yunanistan'da ve özellikle de Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde dinen Müslüman olanlar (dini azınlık söz konusu), bunlar nüfus mübadelesinden muaf tutulmuşlardır. Muaf tutulma, aşağıda sözü edilen antlaşma maddelerinden açıkça ortaya çıkmaktadır: a) Yukarıda bahsedilen Nüfus Mübadelesi Antlaşmasının 2. maddesinde, bu madde hükmüne göre: '...antlaşmanın 1. maddesinde öngörülen mübadeleye, İstanbul'da mukim Yunanlılar ile Batı Trakya'da mukim Müslümanlar, tabi değildirler' ve b) Lozan Barış Antlaşmasının 45. maddesine göre: 'bu fasıl ahkâmı ile Türkiye'de bulunan gayrimüslim azınlıklar hakkında tanınan hukuk, Yunanistan tarafından kendi arazisinde bulunan Müslüman azınlık hakkında da tanınmıştır'. Böylece, yukarıda sözü edilen Lozan Barış Antlaşması özel bir antlaşma olup, bugüne kadar da başka bir antlaşma ile yürürlükten kaldırılmadığına göre, Trakya'da Yunan uyruklu Müslümanlar olduğu bir gerçektir. İşbu tarihi vaka ve Türkiye ile Yunanistan tarafından Müslüman Cemaat varlığının tanınması, uluslararası alanda azınlığın Müslüman azınlık olup, olmadığı konusunda söz konusu iki devletin konum ve pozisyonlarının sınırlarını tam olarak belirlemektedir. 1923 Lozan Antlaşması karşılıklı toprak taleplerine son vererek, Türkiye ile Yunanistan arasındaki sınırları kesinleştirmiştir ve son noktayı koymuştur. Sonuç olarak davacı dernek İskeçe Türk Birliği'nin, aşağıda sıralanan ve*

Trakya İstinaf Mahkemesi'nin de kabul ettiği görüş ve düşünceler çerçevesinde, dernek tüzüğünde; 'İskeçe Türk Birliğinin kuruluş amacı, Batı Trakya Türklerinin ruhi, bedeni ve manevi eğitimlerine çalışmak, aralarında içten dostluk bağları ve dayanışma meydana getirmek, Türk devriminin yarattığı kültürel, toplumsal ve dini yenilikleri Batı Trakya Türkleri arasında yaymaktır.' diye amaçlarını sıralaması ve bunlarda ısrar etmesi yani; (1) *Lozan Antlaşmasının aksine, azınlık fertlerini Yunan vatandaşı Müslümanlar olarak değil de, Türk olarak nitelendirmesi ki kelimenin açık anlamına göre Türk Milletine mensubiyet ve Türk Milletinin tarihini, düşlerini ve arzularını bilerek, isteyerek paylaşan kişiler kastedilmektedir, (2) Türkiye'de Kemal Atatürk tarafından biçimlendirilip, şekillendirilen ve empoze edilen/dayatılan toplumsal ve siyasi devrimlerin oluşturduğu Türk ideallerini egemen kıla amacı, üstelik Atatürk'ün 1920 yılında Sivas Kongresinde Batı Trakya ile ilgili olarak; 'Amacımız bir vatan parçası olan Batı Trakya'yı bir bütün olarak Türk ellerinde tutmak ve münasip bir zamanda da anavatanla birleştirilmesini sağlamaktır. Bizler Türk vatanının ayrılmaz bir parçasını oluşturan bu bölgenin elimizden çıkıp, gitmesine razı olamayız. Batı Trakya'daki kardeşlerimiz ilk adım olarak Batı Trakya'nın özerkliği ve bağımsızlığı için gerekli her türlü mücadeleyi vermelidirler' gibi söylemlerinden uzak durup, durmadığı dahi açıklığa kavuşmadığından, bu tür tutum, davranış ve de görüşlerin ülkenin belirli bir bölgesinde bulunan Hıristiyan ve Müslüman cemaatlerin bir arada barış içinde yaşamalarına kati surette herhangi bir katkı sağlamaz. İptal davası ile ilgili olarak Trakya İstinaf Mahkemesi, aşağıdaki hususları da kabul etmektedir; 1) İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin 287/1946 sayı ve tarihli kararı ile davacı derneğin merkezi İskeçe'de olmak üzere İskeçe Türk Birliği adı altında kurulup, tanındığı ve tüzüğünün 8. maddesinde düzenlenen amaçları arasında diğerlerinin yanı sıra 'Türk Birliği'nin kuruluş nedeni, Batı Trakya Türklerinin ruhi bedeni ve manevi eğitimlerine çalışmak, aralarında içten dostluk bağları ve dayanışma meydana getirmek, Türk devriminin yarattığı kültürel, toplumsal ve dini yenilikleri Batı Trakya Türkleri arasında yaymaktır'. 2) Davacı İskeçe Türk Birliği'nin yukarıda görüldüğü gibi düzenlenen tüzüğündeki bu amacı, Lozan'da imzalanan iki Antlaşma hükümleri hilâfına Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde Türk Milli Azınlığı olduğu*

iddiasını çok açık bir biçimde taşımaktadır. Hâlbuki yukarıda sözü edilen uluslararası bu iki antlaşma metinlerine göre, Yunanistan'ın adı geçen bölgesinde sadece dini Müslüman Azınlığın (dini azınlık) varlığı tanınmaktadır; 3) Türk milli kimliğine değinilmesi, sözünün edilmesi veya atıfta bulunulması, bu kişilerin Türk soyundan geldikleri olarak algılanmamakta, Yunanistan'da bugün var olduğunu iddia ettikleri Türk Azınlığı fertleri olarak amaçları, yabancı bir devletin somut olarak da Türkiye'nin siyasi düzeninin Yunanistan içinde yerleştirilmesidir. 4) Davacı dernek İskeçe Türk Birliği, tutum, davranış ve hareketleri ile yukarıda sözü edilen ilgili antlaşma metinleri hilafına ismindeki 'Türk' kelimesinde ısrar etmesi, Yunanistan'ın milli güvenliğini ve kamu düzenini çok bariz bir biçimde rencide ettiği gibi, Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde bulunan Yunan ve Türk cemaatlerinin bir arada ve barış içinde yaşamalarına zerre kadar katkısı yoktur. Sonuç olarak mevcut olmayan bir Türk Azınlığı problemi yaratılmaktadır. 5) Davacı dernek, eğer 'Türk Birliği' ismini kullanırken üyelerinin kökenlerini kastetmiş olsaydı, herhangi bir yanıltmaya mahal vermeden bunu pratikte bizzat gösterir ve ismindeki bu belirsizliği giderici önlemlere başvururdu. 6) Yukarıda bahsedilen hususlar çerçevesinde Yargıtay'daki davacı derneğin Trakya İstinaf Mahkemesinin itiraz edilen kararı ile dağıtılıp, kapatılması prosedüre, mevzuata ve yukarıda atıfta bulunulan uluslararası antlaşma metinlerine uygun olup il sınırları dâhilinde bulunan derneklerin en yüksek denetim mercii olarak da İskeçe Valisinin Medeni Kanununun 105. maddesine göre adı geçen derneğe müdahale edip, kapatılmasını talep etmekten başka bir seçeneği yoktur."

Yine İskeçe Türk Birliği lehine davaya katılanların dilekçesi 6 Şubat 2004 tarihinde Yargıtay'a sunuldu. İskeçe Türk Birliğinin kapatılmasının Yunan mevzuatına ve devletlerarası hukuka aykırı olduğu yazılı layihalarda ve duruşmada ayrıca sözlü olarak da belirtildi. Davanın Yargıtay Genel Kurulunda görüşülmesi için 23.09.2004 tarihi duruşma günü olarak belirlendi.

İskeçe Türk Birliğinin İptal davası dilekçesi, 23.09.2004 tarihinde görüşüldükten sonra Yunan Yargıtay'ı, 7 Şubat 2005 tarihinde yayımlanan 4/2005 sayılı ve tarihli kararı ile İskeçe Türk Birliğinin kapatılmaması talebini

reddetti. Böylece Trakya İstinaf Mahkemesinin 31/2002 sayı ve tarihli kararı onaylanmış oldu. (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesi, İskeçe Türk Birliğinin iptal talebini, aşağıdaki görüş ve düşünceler nedeniyle reddetti. “...30.01.1923 tarihinde Lozan'da imzalanan Yunan-Türk Nüfus Mübadelesine ilişkin antlaşmaya ve yine Lozan'da 24.07.1923 tarihinde imzalanan Lozan Antlaşması gereği Yunanistan'da ve özellikle de Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde dinen Müslüman olanlar (dini azınlık), bu nüfus mübadelesinden muaf tutulmuşlardır. Bu muaf tutulma, aşağıda bahsedilen durumlardan açıkça ortaya çıkmaktadır: a) Yukarıda sözü edilen Nüfus Mübadelesi Antlaşmasınının 2. maddesinde, bu madde hükmüne göre: ‘... Antlaşmanının 1. maddesinde öngörülen mübadeleye, İstanbul'da mukim Yunan asıllılar (‘ithagenis, vatandaşları’) ile Batı Trakya'da mukim Müslümanlar, tabi değildirler’ ve b) Lozan Barış Antlaşmasınının 45. maddesinden, bu madde hükmüne göre, ‘Bu fasıl ahkâmı ile Türkiye’de bulunan gayrimüslim azınlıklar hakkında tanınan hukuk, Yunanistan tarafından kendi arazisinde bulunan Müslüman azınlık hakkında da tanınmıştır’. Böylece, yukarıda bahsedilen Lozan Barış Antlaşması özel bir antlaşma olup, bugüne kadar başka bir antlaşma ile yürürlükten kaldırılmadığına göre, Trakya’da Yunan vatandaşı Müslümanlar olduğu bir gerçektir. Bu tarihi vaka ve Türkiye ile Yunanistan tarafından Müslüman Cemaat varlığının tanınması, uluslararası alanda azınlığın, Müslüman azınlığı olup, olmadığı konusunda söz konusu iki devletin konum ve pozisyonlarının sınırlarını tam olarak belirlemektedir. 1923 Lozan Antlaşması, karşılıklı toprak taleplerine son vererek, Türkiye ile Yunanistan arasındaki sınırları kesinleştirmiş ve son noktayı koymuştur. Sonuç olarak davacı dernek İskeçe Türk Birliği’nin, aşağıda sıralanan ve (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesi’nin de kabul ettiği görüş ve düşünceler çerçevesinde, dernek tüzüğünde; ‘İskeçe Türk Birliğinin kuruluş amacı, Batı Trakya Türklerinin ruhi ve bedeni ve manevi eğitimlerine çalışmak, aralarında içten dostluk bağları ve dayanışma meydana getirmek, Türk devriminin yarattığı kültürel, toplumsal ve dini yenilikleri Batı Trakya Türkleri arasına yaymaktır’ diye amaçlarını sıralaması ve bunlarda ısrar etmesi yani; 1) Lozan Antlaşmasınının aksine, azınlık fertlerini Yunan vatandaşı Müslümanlar olarak değil de Türk olarak nitelendirmesi ki kelimenin açık anlamına göre Türk

millettine mensubiyet ve Türk milletinin tarihini, düşlerini ve arzularını bilerek, isteyerek paylaşan kişiler kastedilmektedir, 2) Türkiye’de Kemal Atatürk tarafından biçimlendirilip, şekillendirilen ve empoze edilen toplumsal ve siyasi devrimlerin oluşturduğu Türk ideallerini egemen kılma amacı, üstelik Atatürk’ün 1920 yılında Sivas Kongresinde Batı Trakya ile ilgili olarak : ‘Amacımız bir vatan parçası olan Batı Trakya’yı bir bütün olarak Türk ellerinde tutmak ve münasip bir zamanda da anavatanla birleştirilmesini sağlamaktır. Bizler Türk vatanının ayrılmaz bir parçasını oluşturan bu bölgenin elimizden çıkıp, gitmesine razı olamayız. Batı Trakya’daki kardeşlerimiz ilk adım olarak Batı Trakya’nın özerkliği ve bağımsızlığı için gerekli her türlü mücadeleyi vermelidirler’ gibi söylemlerinden uzak durup, durmadığı dahi açıklığa kavuşmadığından, bu tür tutum, davranış ve de görüşlerin ülkenin belirli bir bölgesinde bulunan Hıristiyan ve Müslüman Cemaatlerin bir arada barış içinde yaşamalarına kati surette herhangi bir katkı sağlamaz. Bizleri ilgilendiren iptal davası ile ilgili olarak Trakya İstinaf Mahkemesi, aşağıdaki hususları da kabul etmiştir: a) İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin 287/1946 sayı ve tarihli kararı ile davacı derneğin merkezi İskeçe’de olmak üzere İskeçe Türk Birliği adı altında kurulup, tanındığı ve tüzüğü’nün 8. maddesinde düzenlenen amaçları arasında diğerlerinin yanı sıra ‘Türk Birliği’nin kuruluş nedeni, Batı Trakya Türklerinin ruhi bedeni ve manevi eğitimlerine çalışmak, aralarında içten dostluk bağları ve dayanışma meydana getirmek, Türk devriminin yarattığı kültürel, toplumsal ve dini yenilikleri Batı Trakya Türkleri arasında yaymaktır’. b) Davacı İskeçe Türk Birliği’nin yukarıda görüldüğü gibi düzenlenen tüzüğündeki bu amacı, Lozan’da imzalanan iki Antlaşma hükümleri hilâfına Yunanistan’ın Batı Trakya bölgesinde Türk Milli Azınlığı olduğu iddiasını çok açık bir biçimde taşımakta, hâlbuki yukarıda sözü edilen uluslararası bu iki antlaşma metinlerine göre, Yunanistan’ın adı geçen bölgesinde sadece dini bir azınlığın (Müslüman Azınlığın) varlığı tanınmaktadır; c) Türk milli kimliğine değinilmesi, sözünün edilmesi veya atıfta bulunulması, bu kişilerin Türk soyundan geldikleri olarak algılanmamaktadır. Yunanistan’da bugün var olduğu iddia edilen Türk Azınlığı fertleri olarak amaçları, yabancı bir devletin somut olarak Türkiye’nin siyasi düzeninin Yunanistan’da yerleştirilmesidir. ç) Davacı dernek İskeçe Türk Birliği

tutum, davranış ve hareketleri ile yukarıda bahsedilen ilgili antlaşma metinleri hilafına ismindeki 'Türk' sözcüğünde ısrar etmesi, Yunanistan'ın milli güvenliğini ve kamu düzenini çok açık bir biçimde rencide ettiği gibi, Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde bulunan Yunan ve Türk cemaatlerinin bir arada ve barış içinde yaşamalarına zerre kadar katkısı da yoktur. Sonuç olarak mevcut olmayan bir Türk Azınlığı problemi yaratmaktadır. d) Davacı dernek eğer 'Türk Birliği' ismini kullanırken üyelerinin kökenlerini kastetmiş olsaydı, herhangi bir yanılmaya mahal vermeden bunu pratikte bizzat gösterir ve ismindeki bu belirsizliği giderici önlemlere başvururdu. e) Yukarıda bahsedilen hususlar muvacehesinde Yargıtay'daki davacı derneğin Trakya İstinaf Mahkemesinin itiraz edilen kararı ile dağıtılıp, kapatılması prosedüre, mevzuata ve yukarıda atıfta bulunulan uluslararası antlaşma metinlerine uygun olup, il sınırları dâhilinde bulunan derneklerin en yüksek kontrol mercii olarak İskeçe Valisinin Medeni Kanununun 105/3 maddesine göre adı geçen derneğe müdahale edip, kapatılıp, dağıtılmasını talep etmekten başka bir seçeneği yoktur."

İskeçe Türk Birliği Derneğinin uzun süren adli süreci iç hukuk açısından Yunan Yargıtay'ı Genel Kurulunun aldığı bu son kararla tüketilmiş oldu. Sonuç olarak, İskeçe Valisinin, 1983 yılında başlattığı ve 1984 yılında, İskeçe Türk Birliği Derneği aleyhine açtığı kapatma davası 7 Şubat 2005 tarihinde Yunan Yargıtay'ının nihai kararıyla kabul edilmiş oldu ve İskeçe Türk Birliği Derneği kapatıldı.

B. İSKEÇE TÜRK BİRLİĞİNİN KAPATILMAMASI YÖNÜNDE ÖNE SÜRÜLEN GEREKÇELER²⁶

Yunan Mahkemelerinin İskeçe Türk Birliğinin kapatılması yönünde öne sürdükleri gerekçelere karşı, İskeçe Türk Birliğinin bu kapatmanın yerinde olmadığı yönündeki savunma gerekçeleri aşağıdaki gibi ele alıp kısaca irdelenebilir.

²⁶ Bu konuda İskeçe Türk Birliği Avukatı'nın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuru dilekçesine bkz.

İskeçe Tek Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi, 561/1983 sayı ve tarihli kararında kapatma sebebi olarak diğerlerin yanında aşağıdaki gerekçeyi de öne sürdü: “*Mahkeme, bir kısım Hıristiyan vatandaşın inisiyatifi ellerine alarak, olay yaratmak, Müslümanlar aleyhine eylem düzenlemek isteyebilecekleri ve bu nedenle derneğin tabelasını indirmeye teşebbüs edebileceklerini düşünerek, derneğin tabelasının indirilmesine ve isminin kullanılmasının yasaklanması gerektiğine*” ilişkin bir kanıya varmaktadır.

İskeçe Tek Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi, yukarıdaki gerekçeyi ana sebep olarak gösterdikten sonra, tabelanın indirilmesini öngören ve unvanının kullanılmasını yasaklayan kararını verdi. Bu karar ayrıca derneğin futbol takımının yerel amatör liginden ihraç edilmesine neden oldu. Mahkeme bu kararını verirken herhangi bir somut veriye, kanıta dayanmadı. 1927’den beri uzun süre faaliyet gösteren İskeçe Türk Birliğinin, Müslümanlarla Hıristiyanlar arasında en küçük bir sürtüşmeye, anlaşmazlığa veya olumsuz bir olaya sebebiyet vermemiş olması nedeniyle, Mahkemenin, somut ve belirgin bir delil olmaksızın böyle bir ihtimalden bahsetmesi, bu gerekçesinin yerinde olmadığını kanıttır. Devlet, antlaşma ve sözleşmelerle tanınmış olan hakların kullanılmasında, bireyleri korumakla yükümlüdür. Bu hakların kullanılmasında, devletin koruyucu görevini yerine getirmemesi veya getirememesi durumunda dahi dernek kurma özgürlüğünü kısıtlama hakkını vermez. Devletin görevi güvenliği ve düzeni korumaktır.

Diğer taraftan yine Yunan Mahkemelerinin, Türk Birliğinin tüzüğünün 8. maddesi ile ilgili olarak öne sürdükleri görüşler dikkat çekicidir. Mahkemeler, bu maddedeki amaçları, Yunanistan’da ve özellikle Batı Trakya bölgesinde milli bir azınlık yaratma amaçları olarak algılamaktadırlar. Yunanlıların iddialarına göre Lozan Antlaşmasının gereği Batı Trakya’da sadece “Müslüman Azınlıklar” vardır. Yine onların iddiasına göre bu Azınlığı milli azınlık olarak tanımlamak Lozan Antlaşmasına aykırıdır.

Bu gerekçe tamamıyla asılsız ve geçersizdir. Çünkü tüzüğün 8. maddesinde azınlık tanımı yapılmamaktadır. Bu maddede sözü edilen konu, dernek üyelerinin, milli kimlikleriyle kendilerini tanımlamaları ve dolayısıyla bu haklarını kullanmalarındadır. Devletlerarası hukuk bakımından kişilerin kendi milli kimliklerini genel olarak kimliklerini tanımlama hakları mevcuttur.

Lozan Antlaşması, azınlığı tanımlarken onu bir bütün olarak bir cemaat olarak tanımlamaktadır. Azınlığın bu şekilde tanımlanması, azınlık üyelerinin kendilerini bireysel ve toplu halde milli kimlikleriyle tanımlamalarına engel olmadığı gibi bu konuda herhangi bir yasak da getirmemektedir. Bireylerin kendilerini milli kimlikleriyle tanımlamaları ve bu haklarını özgürce kullanmaları yasalara ve hukuka aykırı değildir. Yunan Devleti, sadece sözü edilen tüzük maddesindeki amaçları bahane ederek örgütlenme özgürlüğünü kısıtlama yoluna gidemez. Bir dernek, barışçı yollarla, bir devletin yasalarını eleştirebilir, değiştirmeyi amaçlayabilir. Bu amaç bile onun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. maddesinden doğan örgütlenme hakkının kısıtlanmasının gerekçesi olarak gösterilemez. Öte yandan Derneğin isminde Türk sözcüğünün bulunması nedeniyle kapatılmasının istenmesi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. maddesiyle koruma altına alınmış bulunan hakkın kısıtlanması anlamına gelmektedir. Bir derneğin ismi, tek başına, hiçbir zaman kapatma nedeni olamaz.

İskeçe Türk Birliğinin kapatılmasının Lozan Antlaşmasına uygun olduğu görüşünün Yunan Mahkemelerince benimsendiği görülmektedir. Yunan Mahkemeleri tarafından Lozan Antlaşmasının bu şekilde yorumlanması gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Çünkü Türk ve Rum Ahalinin Mübadelesine Dair 30 Ocak 1923 tarihli antlaşma, Doğu Trakya ile Anadolu'da yaşayan Rumlarla, daha doğru bir ifade ile Ortodoks Hıristiyanlarla, Yunanistan'da yaşayan Türkleri karşılıklı olarak mübadeleye tabi tuttu. Lozan'daki antlaşma gereği mübadeleye tabi tutulanlar Türk ve Rum nüfuslarıydı. Mübadele kapsamına giren nüfuslar sadece dini kimliği ile değil, milli kimlikleriyle birlikte belirlenmiştir. Çünkü o dönemde Eski Yunanistan'da bulunan Yunan uyruğunda ve Müslüman olduğu halde kendini Türk olarak tanımlamayan kişiler mübadele kapsamı dışında tutulmuşlardır ve Yunanistan'da kalmışlardır. Buna Thesprotiya'daki Müslümanları örnek olarak gösterebiliriz. Bunlar günümüzde de Yunanistan'da Thesprotiya'da yaşayan ve Yunanlılarca "Çamides" olarak anılan Müslüman

Arnavutlardır²⁷. Aynı şekilde Osmanlı tebaasından ve gayrimüslim oldukları halde kendilerini Yunan milli kimliğiyle tanımlamayanlar da mübadele kapsamına alınmamışlardır. Ermeniler ve Yahudiler gayrimüslim oldukları halde mübadeleye tabi tutulmamışlardır. Bundan da anlaşılmaktadır ki mübadelede esas alınan sadece dini kimlik olmayıp, aynı zamanda milli kimlik de göz önünde tutulmuştur. Bahse konu mübadele antlaşmasının 1. maddesiyle İstanbul'da oturan Rumlarla, Batı Trakya'da yani, bugün İskeçe, Gümülcine ve Dedeğaç illerinden oluşan bölgede mukim Müslüman Türkler mübadeleye tabi tutulmamışlardır.

Diğer taraftan 1913 Atina Antlaşması, 1920 tarihli Yunanistan'daki Azınlıkların Korunmasına Dair Sevr Antlaşması ve özellikle 1923 Lozan Barış Antlaşması gereği Yunanistan Devleti, Türk azınlığa ait eğitim kurumları, hayır kurumları ile derneklerin kurulmasını engellememeli, hatta bunları parasal yönden desteklemek zorundadır (Lozan Barış Antlaşmasının 40., 41 ve 45. maddeleri). Yunanistan'daki Türk Azınlık mensupları, dernek kurma ve örgütlenme konularında, Yunan Anayasanın, Lozan Antlaşmasının ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin koruması ve güvencesi altındadır. Sonuç olarak Yunanistan'daki, Yunanistan uyruklu Müslüman Türklerin milli kimliklerini ifade eden unvanla dernek kurmaları başka bir deyişle örgütlenme hakları kısıtlanamaz.

Yunan Mahkemeleri, söz konusu derneğin kapatılmasına gerekçe olarak aşağıdaki hususları da göstermektedir: *“Adı geçen dernek başkanı vasıtasıyla, genellikle İskeçe Türk Birliği ya da Gümülcine Türk Gençler Birliği salonlarında yapılan ve yasal olmayan, tanınmamış Türk Azınlığı Danışma Kurulu toplantılarına katılmaktadır. b) yine aynı dernek, ‘Batı Trakya Türklerinin’ haklarının çiğnendiği iddiasını devamlı gündemde tutma amacını taşıyan ‘Batı Trakya Türkleri Federasyonu’ kongrelerine katılmaktadır”*. Yunan Mahkemeleri, bu gerekçeye de dayanarak İskeçe Türk Birliğini kapatamazlar. Buna dayanarak verdikleri karar yerinde değildir ve hukuka aykırıdır. Çünkü demokratik bir toplumda asayışı bozmadan toplantı

²⁷ Geniş bilgi için bkz. **Michalopoylos**, D.: “The Moslems of Chameria and the exchange of populations between Greece and Turkey”, *Balkan Studies*, 27, No 2, 1986.

yapma özgürlüğü Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. maddesiyle koruma altına alınmıştır. Mahkemelerin, böyle bir hakkın kullanılmasını, dernek kapatma gerekçesi olarak göstermeleri hukuka uygun değildir. Kapatma gerekçesi olarak öne sürülen toplantıların, barışçıl olduğunu ve şiddete başvurulmadığını da kabul eden Yunan Mahkemeleri, zira kararlarında bunun aksini iddia etmemişlerdir/edememişlerdir, dolayısıyla derneğin kapatılması için bu barışçıl toplantılar gerekçe olarak gösterilemez.

Yine Yunan Mahkemeleri, İskeçe Türk Birliğinin kapatılması gerekçesi olarak, Türk Birliği yöneticilerinin, Türk gazetesi Hürriyete gönderdikleri mektup ve o mektuptaki şu ifadeleri göstermektedirler: *“Batı Trakya Türkleri Türk milli kimliklerini çok iyi bilmektedirler, bu milli kimliklerini her zaman ve her yerde ve üstelik her türlü koşullar altında ilân etmişler ve savunmuşlardır.”* Yukarıdaki beyanlar ve Hürriyet Gazetesine gönderilen mektup, derneğin kapatılmasına neden olamaz. Çünkü kişi düşüncelerini söyleme -düşünce ve ifade- özgürlüğüne sahiptir. Düşünce ve ifade özgürlüğü; Yunan Anayasasının 13. ve 14. maddelerinde olduğu gibi Yunanistan'ın taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 9. ve 10. maddelerinde de güvence altına alınmıştır.

Yunanistan'da örgütlenme özgürlüğünün ihlâl edildiği, yukarıdaki gerekçelere dayanılarak Yunan Mahkemelerinin aldığı kapatma kararlarından açıkça anlaşılmaktadır.

Avrupa Birliği Üyesi Yunanistan Mahkemeleri, Yunanistan'daki Türklerin örgütlenme özgürlüğü hakkına kasıtlı olarak ve sistematik bir biçimde müdahale etmektedir. Bu müdahalenin en büyük kanıtı günümüzde -21. asırda- kapatılmış bulunan derneklerle, kurulmasına izin verilmeyen çok sayıdaki Türk dernekleridir. İskeçe Türk Birliği'nin dışındaki diğer derneklerden bazılarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz: a) 1928 yılında kurulan Gümölcine Türk Gençler Birliği derneği yasal faaliyetlerini sürdürürken isminde “Türk” kelimesinin varlığı, b) “Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği” 1936 yılında kuruldu ve yasal faaliyetlerini sürdürürken isminde yine “Türk” kelimesinin varlığı gerekçe gösterilerek Yunan Yargıtay'ı kararıyla kapatıldı. Öte yandan aa) “Gümölcine İli Türk Kadınlar Derneği” isminde “Türk” kelimesinin varlığı nedeniyle 585/2005 sayı ve tarihli Yunan

Yargıtay'ı kararıyla kurulmasına izin verilmedi. bb) "Alan Tepe Azınlık Kültür ve Eğitim Derneği"nin üyeleri ise derneği kurabilmek ve faaliyete geçirebilmek için altı yıl süren adli bir mücadele vermek zorunda kaldılar. cc) "Batı Trakya Camileri Din Görevlileri Derneği"nin üyeleri de hakeza derneklerini kurabilmek ve faaliyete geçirebilmek için yedi yıl süren bir hukuk mücadelesi vermek zorunda bırakıldılar.

Diğer taraftan yine Yunan Mahkemeleri, Yunanistan'da "Türk" unvanıyla yeni dernek kurulmasına izin vermezken²⁸, Yunan, Ermeni, Ulah, Çingene, Pomak ve Yahudi unvanları ile yeni derneklerin kurulmasına izin vermektedir. Yunan Mahkemeleri, Yunanistan'ın Batı Trakya Bölgesinde aşağıdaki yeni tarihli derneklerin kurulmasına onay vermişlerdir: a) İskeçe Tek Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi 166/2003 sayı ve tarihli kararıyla "Trakya Ulahları Kültür Derneği" unvanıyla kurulan derneği 2003 yılında tanıdı ve tüzüğünü onayladı, b) İskeçe Tek Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi 102/2000 sayı ve tarihli kararıyla "İnhanlı Çingene Kültür ve Eğitim Derneği"ni, c) İskeçe Tek Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi 337/2002 sayı ve tarihli kararıyla "İskeçe - Yeni Nesil- Çingene Kültür ve Eğitim Derneği" adlı derneği, d) İskeçe Tek Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi 370/2002 sayı ve tarihli kararıyla "Gökçepınar Pomakları Kültür ve Atletizm Derneği"ni, e) Gümülcine Tek Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi 193/2002 sayı ve tarihli kararıyla "Gümülcine İli Çingeneler Derneği"ni, f) İskeçe Tek Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi 153/1983 sayı ve tarihli kararıyla "Yunan (Elen) Kadınları Derneği" isimli dernekleri tanıdı ve tüzüklerini onayladı. Bu durumda Yunanistan'da Türk unvanıyla dernek kurulması ya da Türk teriminin kullanılmasının yasaklandığını görmekteyiz.

Sonuç olarak, Avrupa Birliği üyesi Yunanistan Mahkemelerinin günümüzde uyguladıkları ve yukarıda belirtilen farklı muameleleri sadece isimlerinde "Türk" ve "Makedon" sözcüğü/unvanı bulunduran dernekleri hedef aldığı, Türk ve Makedon milli kimliğine karşı ayrımcılık yaptığı, yalnız onların örgütlenme haklarının kısıtlandığını açıkça ortaya koymaktadır. Yunanistan'da, Türklerin ve Makedonların milli kimlikleri nedeniyle

²⁸ Yunanistan'da günümüzde "Makedon" unvanıyla veya ismiyle de dernek kurulmasına izin verilmemektedir.

farklı muameleye, ayrımcılığa tabi tutuldukları ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 14. maddesinin ihlâl edildiği apaçık ortadadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere İskeçe Türk Birliğinin Yunanistan'daki adli mücadelesi 1983 yılında başladı ve Yunan Yargıtay'ının Genel Kurulunun 4/2005 sayı ve tarihli kararına kadar devam etti. Böylece Yunanistan'da iç hukuk -ulusal yargı- yolları tüketildi. Sıra uluslararası yargı yollarına başvurmaya geldi.

IV. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNE BAŞVURU ve MAHKEME KARARININ YUNANİSTAN TARAFINDAN UYGULANMAMASI

Yunanistan'daki iç hukukla ilgili olarak son ve kesin hüküm Atina'da 13 Ocak 2005 tarihinde verildi. Atina'da 7 Şubat 2005 tarihinde yayımlanan Yunan Yargıtay'ı Genel Kurulunun 4/2005 sayı ve tarihli gerekçeli kararıyla Yunanistan'da iç hukuk yolları tüketilmiş oldu. Böylece İskeçe Türk Birliğine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 34. madde uyarınca ve 35. madde hükmüne uygun olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurma hakkının yolu açıldı.

27 Mart 2008 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, isminde "Türk" sözcüğü bulunması nedeni ile kapatılan İskeçe Türk Birliği ile kurulmasına izin verilmeyen Gümülcine İli Türk Kadınları Kültür Derneği'nin 2005 yılında Yunanistan aleyhine açtığı davalarda Yunanistan'ın "örgütlenme ve dernek kurma hakkı"nı ihlâl ettiği sonucuna vardı. Mahkeme, İskeçe Türk Birliği'nin kapatılmasına ilişkin dava sürecinin 21 yıldan fazla sürmesi nedeniyle Yunanistan'ın "makul bir süre içerisinde hakkaniyete uygun, adil yargılama"yı gerçekleştirmemesi gerekçesi ile ihlâl tespit etti ve Yunanistan'ı 8.000 Avro manevi tazminat ödemeye mahkûm etti. Diğer taraftan Gümülcine İli Türk Kadınları Kültür Derneği hakkında ise manevi tazminata gerek görmedi. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 11 Ekim 2007 tarihinde verdiği kararda, Dedeağaç İli Azınlık Gençleri Derneğinin -(Σύλλογος Νεολαίας Μειονότητας Νομού Έβρου) "BEKIR-OUSTA ET AUTRES c. Grèce"- Yunanistan tarafından henüz faaliyete başlamadan kapatılmasını da haksız buldu ve yine Yunanistan bu

konuda mahkûm oldu. Yunanistan, sözü edilen dava ile ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Büyük Dairesine başvurmadı ve karar böylece kesinleşti.

İskeçe Türk Birliği davası ile ilgili olarak, Yunan Yargıtay'ının 4/2005 sayılı ve tarihli kararından sonra davacı İskeçe Türk Birliği, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6/1., 9., 10., 11. ve 14. maddelerinin ihlâli, dava süresinin Yunan Mahkemelerinde uzun sürmesi ve uygulanan hukukla ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine 26698/2005 sayılı ve tarihli başvuruda bulundu. Bu başvurunun sonucunda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 27.03.2008 tarihinde verdiği karar ile Sözleşmenin 6/1. ve 11. maddelerinin Yunanistan tarafından ihlâl edildiğine karar verdi. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bu kararı ile iki konuyu esastan ele alıp inceledi. Bunlardan ilki, Yunan Milli Mahkemelerindeki (Asliye Hukuk Mahkemesi, Gümölcine'de bulunan (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesi ve Yargıtay'daki) üç safha ile yargılamanın her aşaması sona erinceye kadar geçen süreler, Mahkemenin içtihatlarında ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin hükümlerinde yer alan "makul sürenin" çok üzerinde olduğu kanaatine vardı ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6/1. maddesinin ihlâl edildiğine karar verdi.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuruda bulunan İskeçe Türk Birliği, Yunanistan mahkemelerince, demokrasi ve toplumsal barışın, güvenliğin ve düzenin korunması amaçları ve gerekçeleri ile kapatılmıştı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, söz konusu derneğin kapatılması kararını, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. maddesinde düzenlenip güvence altına alınan toplantı ve dernek kurma hakkının sınırlandırılmasına ilişkin tedbirler ile uyum halinde olmadığına karar verdi. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, davacı dernek tüzüğünde "Türk" sözcüğünün bulunmasının, İskeçe Türk Birliği derneğinin Yunanistan'ın milli güvenliğini ve kamu düzeni tehdit ettiği anlamına gelmediğini, (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesinin 31/2002 sayılı ve tarihli kararında bahsedilen dernek üyelerinin tutum, davranış ve faaliyetlerinden, derneğin açıkça beyan ettiği amaçlarından başka amaçlar taşıdıkları anlamı çıkarılamayacağına da hükmetti. Sonuç olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bu kararı ile

Yunan Mahkemelerinin davacı derneği haksız yere kapattıkları tespitinde bulundu ve Yunanistan'ı mahkûm etti.

Öte yandan Yunanistan Dışışleri Bakanı Dora Bakoyanni, 19 Haziran 2008 tarihinde gerçekleştirdiği basın toplantısında; Yunanistan'ın "TOURKIKI ENOSI XANTHIS ET AUTRES c. Gréce (İskeçe Türk Birliği ve Diğerleri ve Yunanistan)" (Başvuru No: 26698/05) ile "EMIN ET AUTRES c. Gréce (Emin ve Diğerleri ve Yunanistan)" (Başvuru No. 34144/05) davaları hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Büyük Dairesine başvuracaklarını açıkladı²⁹.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İskeçe Türk Birliği yetkililerine 1 Ekim 2008 tarihinde gönderdiği yazıda, Yunanistan'ın, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 27 Mart 2008 tarihli kararının Büyük Dairede görüşülmesi talebini 29 Eylül 2008 tarihinde yaptığı toplantıda kabul etmediğini bildirdi. Büyük Dairenin, 5 yargıçtan oluşan Alt Kurulun bu son ret kararıyla, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin daha önce verdiği ve Yunanistan'ı mahkûm eden kararı böylece kesinleşti.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin verdiği bu son karar üzerine, İskeçe Türk Birliği bu kararın uygulamaya konulması ve İskeçe Türk Birliği'nin 1983'ten önceki, yani hukuki süreç öncesi duruma, tüzel kişiliğine kavuşması için İskeçe Barosu avukatlarından, Türk Birliği Avukatı Orhan Hacııbram 14 Kasım 2008 tarihli dilekçesi ile 17 Kasım 2008 tarihinde saat 13.00'da İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde başvuruda bulundu. İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi'ndeki duruşma tarihi 11 Aralık 2008 Perşembe günü olarak belirlendi³⁰. Merkezi Selanik'te bulunan (Batı) Trakya Dernekleri Federasyonu İskeçe Türk Birliği aleyhine davaya müdahil olarak katıldı ve iddialarını ortaya koydu. İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi,

²⁹ https://www.abtff.org/html/?callback_id=301363&link=detay&id=1514&l=tr (20.06.2009).

³⁰ http://www.paratiritisnews.gr/full_articles_index.php?stili_title=Θέματα%20στα%20Τούρκικα&db_table=tourkika&todo=first (01.12.2008).

verdiği kararda İskeçe Türk Birliğinin 1983 öncesi statüsüne kavuşma talebini reddetti.

İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin (Nizasız Kaza Prosedürü ile) verdiği 12 sayılı ve 2009 (12/2009) tarihli kararında diğerlerin yanında şu görüşlere de yer verildi: “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, İskeçe Türk Birliğinin haksız yere kapatıldığı yönündeki kararı, İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin 36/1986 sayı ve tarihli kararını, (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesinin 31/2002 sayı ve tarihli kararını, Yargıtay’ın 1549/2003 sayı ve tarihli kararını ve yine Yargıtay Genel Kurulunun 4/2005 sayı ve tarihli kararını iptal edip, geri alınmalarını ve söz konusu derneğin açılmasını sağlamaz. Ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yukarıda sözü edilen kararı ile Sözleşmenin ihlâl edilmesinin tespiti, bu davanın tekrar baştan görüşülmesini icap ettirmediği gibi, böyle bir imkân, başka bir ifadeyle davanın yenilenmesi imkânı da ulusal hukuk açısından ve özellikle hukuk davaları ile ilgili olarak öngörülmemektedir. Davacı derneğin elindeki tek imkân, eğer Sözleşmenin ilgili maddelerinin ihlâlinden dolayı zarara uğramışsa, Medeni Kanunun Giriş Yasasının (Yürürlük Yasasının) 104. ile 105. maddelerine dayanarak, Devlet aleyhine maddi tazminat davası açmasıdır. Davacı derneğin böyle bir hukuki yola müracaat etmesi halinde mutlaka Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin sözü edilen kararı içtihat olarak kabul edilecek ve ön izlek (ön prosedür) meselesi üzerinde olumlu müdahalesi olacaktır. Başka bir deyişle davacı derneğin yasaları ihlâl eden eylem ve hareketlerinin ne kadar kanunsuz ve illegal olduğu hususu iç hukuk düzeninin bir önceki kararları doğrultusunda değil. Fakat Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yukarıda sözünü ettiğimiz kararı doğrultusunda değerlendirilecektir. Her halükârda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (Yunanistan) aleyhteki bu kararı, ulusal mahkemelerin yukarıda teferruatlı bir biçimde sözü edilen kararlarını ortadan kaldırmadığı gibi, davacı derneğin mahkememizde görüşülen davası ile ilgili olarak da içtihadın değiştiği anlamını da taşımaz. Bu vesileyle İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin 36/1986 sayı ve tarihli kararının yayınlanmasından sonra koşulların değiştiğini kabul edip, HUMK’nun 758. maddesi gereği İskeçe Mahkemesinin bu kararı, özellikle de bu konu ile ilgili hiyerarşik olarak yüksek mahkemelerin birçok kararları veya benzer durumlardaki kararları

ortada dururken, geri alınamayacağı aşikârdır. (Yunan Yargıtay'ının 58/2006 sayı ve tarihli kararına bkz.). Son olarak, Medeni Kanununun 80. ve 105. maddelerdeki hükümler gereği İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin 36/1986 sayı ve tarihli kararı ile 'İskeçe Türk Birliği'nin kapatılmasının nedeni, derneğin amaçlarını geniş bir biçimde tüzüğünde belirtmemesidir. Eğer belirtmiş olsaydı, mutlak surette bu amaçların kamu düzenine aykırı olup olmadıkları, tüzüğü tasdik eden mahkeme tarafından kontrol edilecekti. Maalesef mahkemenin dikkatinden bu tür bir kontrol kaçmış olmasına rağmen, tüzükteki bu belirsizlik davacı derneğin kapatılıp, dağıtılması sebebidir. İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin dernek tüzüğü ile ilgili bu eksiklik tespiti. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 27 Mart 2008 tarihli kararı ile de tespit edildi. (Bkz. kararın 11. paragrafı). 'İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi; ...Davacı dernek tüzüğünde, Türkiye'deki rejim değişikliğinden sonra Mustafa Kemal Atatürk'ün yarattığı kültürel, toplumsal ve dini yeniliklere devamlı atıfta bulunmaktadır. Fakat bu yeniliklerin muhtevasını açık bir biçimde izah etmemektedir... bu nedenledir ki söz konusu yeniliklerin Yunan rejiminin yol gösterici esasları ile ne kadar uyum halinde olup, olmadıkları değerlendirilememiştir'. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin dernek tüzüğü ile ilgili yapmış olduğu bu eksiklik tespiti ile herhangi bir görüş ve düşünce açıklamasında bulunmayıp, sadece ulusal hukukun ihlâli ile ilgili müracaatlarda Mahkemenin yetkili olmadığı hususu üzerinde durmuştur. İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi de 36/1986 sayı ve tarihli kararında davacı derneğin kapatılması gerekçesi olarak, tüzüğü ile ilgili Medeni Kanunda belirtilen nedenleri göstermiştir ki malum Medeni Kanun da ulusal hukukun bir parçası olması nedeniyle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından incelenmesi imkân dışıdır. Sonuç olarak, her halükârda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin söz konusu kararından bağımsız olarak, İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesinin kararı, hiç olmazsa davacı derneğin tüzüğündeki eksiklikler açısından geçerliliğini korumaktadır. Bu nedenle de HUMK'nun 758. maddesine göre de Derneğin kapatılması kararı geri alınamaz. Yukarıda sözü edilen hususlardan sonra davacı derneğin dava dilekçesi reddedilip, hüküm

bölümünde detaylı bir biçimde söz edildiği gibi davalının mahkeme masraflarını ödemesi gerekir (Bkz. HUMK'nun 176, 191/1 ve 746 maddeleri)."

İskeçe Asliye Hukuk Mahkemesinin kararından sonra İskeçe Türk Birliği avukatı Hacııbram, Gümülcine'deki (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesine başvurdu. Dava, 26 Mayıs 2009 günü görüşüldü. 18 Ağustos 2009 tarihinde Trakya İstinaf Mahkemesi 477 sayılı ve 2009 (477/2009) tarihli kararında İskeçe Türk Birliği'nin talebini reddetti. (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesi, söz konusu kararda, "Yunanistan'ın, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uymak zorunda olmadığını, bu yönde bir taahhütte bulunmadığını, bu nedenle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının bir içtihat oluşturmadığını" açıkladı³¹. İskeçe Türk Birliği, (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesinin kararının iptali için Yunanistan Yargıtay'ına başvurdu. İskeçe Türk Birliği davası 27 yıldan beri devam etmektedir.

Diğer taraftan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 46. maddesi gereği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin vermiş olduğu ve kesinleşen kararların uygulanıp, uygulanmadığı denetimi Bakanlar Komitesi tarafından yapılmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşen kararlarını uygulamayan devlet, "insan haklarına aykırı davranmada direnen" devlet durumuna düşer. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararına uymayan her devlet, Avrupa Konseyi Statüsünün, insan haklarının korunmasına ilişkin 8. maddesinde yer alan yaptırımla karşı karşıya kalabilir. 8. maddeye göre;

³¹ http://209.85.229.132/search?q=cache:Uyk3T8oDAJAJ:www.batitrakya.org/index.php%3Foption%3Dcom_content%26view%3Darticle%26id%3D183%26lang%3Des+%22Orhan+Hac%C4%B1bram%22&cd=71&hl=tr&ct=clnk&gl=tr (10.05.2009).; Ayrıca bkz. İskeçe'de Yunanca olarak yayımlanan 03. Ekim 2009 tarihli Embros Gazetesi. Ayrıca söz konusu gazetede İskeçe Türk Birliği Avukatı Orhan Hacııbram şunları ifade etmektedir: "Trakya İstinaf Mahkemesinin kararında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararının düşünce tarzının doğru şekilde yorumlandığını düşünmüyorum. İskeçe Türk Birliği hükmi şahsiyet olarak mevcut olmadığı için dernek kurma hakkı mahrumiyeti devam etmektedir. 1928 yılından beri bu isimle faaliyet gösteren dernek dönemin İskeçe valisi Fanis Donas'ın kapatılması yönünde talimat verdiği 1983 yılından beri adaletin çarkları arasında çile çekmektedir."

*“insan haklarını ciddi biçimde çiğneyen herhangi bir Konsey üyesinin temsil hakları askıya alınabilir ve Bakanlar Komitesi tarafından Konseyden çekilmesi istenebilir. Üye bu isteğe uymazsa, Bakanlar Komitesi, belirleyeceği bir tarihten itibaren bu üyenin Konsey üyeliğinin sona erdiğine karar verebilir”.*³².

Diğer taraftan Yunanistan'ın, Türk Azınlık tarafından açılan davaları sistematik olarak geciktirdiği de bilinmektedir. Yunanistan, bu kez Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin verdiği ve kesinleşen kararları uygulamaktan/ yerine getirmekten kaçınmaktadır. Bu durum karşısında, *Akıllıoğlu*, yapılması gerekenleri şöyle ifade etmektedir³³: *“Avrupa Konseyi'nde Bakanlar Komitesi'ne bağlı olarak çalışan 'kararların takip birimi' vardır. Bu birim hakkında www.coe.int adresinden bilgi alınabilir. Bu birimin tam adı ve adresi şöyle: Department for the execution of judgments of the ECHR Directorate General of Human Rights and Legal Affairs Council of Europe F-67075 STRASBOURG CEDEX Tel.: +33 (0) 39 0 21 55 54 Fax: +33 (0) 3 88 41 27 93 E-mail: DGHL Execution@coe.int. Değerli avukat meslektaşlarım bu adrese maille, faksla Yunan Mahkemesinin erteleme kararını anlatsın ve beklemeye tahammülleri olmadığını vurgulasınlar. ...Aslında Yunan Hükümetinin işe el atıp dava ile insanları süründürecek yerde doğrudan doğruya Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı gereği Valiye tescil emri vermesinden ibarettir yapılması gereken.”*

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin; İskeçe Türk Birliği, Gümülcine İli Türk Kadınları Kültür Derneği ve Dedeağaç İli Azınlık Gençleri Derneği lehine verdiği kararların uygulanıp uygulanmadığı, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından izlemeye alındı³⁴. Batı Trakya Türklerinin örgütlenme özgürlüğü ile ilgili hukuk mücadeleleri bu bakımdan hâlâ devam etmektedir.

³² **Reisoğlu**, S.: Uluslararası Boyutlarıyla İnsan Hakları, Beta Yayınları, İstanbul 2001, s.186.

³³ https://www.abtff.org/html/?callback_id=769700&link=detay&id=2372&l=tr (13.11.2009).

³⁴ http://www.gundemgazetesi.com/news/detay_2.php?h2_id=5 (20.4.2009).; Gümülcine'de yayımlanan 0630 sayılı Gündem Gazetesi

SONUÇ

1927 yılında Yunan Mahkemelerince tüzüğü onaylanarak kurulan İskeçe Türk Birliği, 1940 yılından 1945'e kadar olan süre hariç, 1983 yılına kadar Yunan yasalarına uygun bir biçimde faaliyetine devam etti. 1940 ile 1945 yılları arasında o dönemdeki Bulgar işgali nedeniyle kapalı kaldı. Ancak Bulgar işgali sona erince derhal yeniden faaliyetine kaldığı yerden devam etmeye başladı. İskeçe Türk Birliği, zaman zaman kendi maddi imkânsızlıkları nedeniyle kısa sürelerle faaliyetlerine ara vermek zorunda kaldı.

Avrupa Birliği üyesi olmak isteyen Türkiye'yi ifade özgürlüğü konusunda eleştiren ve "normalleşmesini", demokratikleşmesini" isteyen Avrupa Birliği üyesi Yunanistan, isminde/unvanında bırakın "Türk" sözcüğünün bulunmasından dolayı mevcut yasal derneklerin kapatılması, isminde "Türk", "azınlık" ve "Batı" ibaresi bulunan yeni derneklerin dahi açılmasına 21. asırda Avrupa Birliği üyesi Yunanistan Mahkemelerince izin verilmemektedir. Türkiye, "demokratikleşsin", "normalleşsin" diyen Yunanistan, Türk milli kimliğine karşı düşmanca davranmaktadır, diyebiliriz. Bu durum Yunanistan'da yeni ortaya çıkmış da değildir ve bunlar Avrupa Birliği ile devletlerarası toplumun gözleri önünde cereyan etmektedir.

2005 yılında -"İskeçe Türk Birliği ve Diğerleri ve Yunanistan" (No:26698/05)- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin gündemine gelen İskeçe Türk Birliği davası, mahkemece görüşülerek, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. ve 6/1. maddelerinin ihlâl edildiğine 27 Mart 2008 tarihinde oybirliği ile karar verdi. Bu kararın en önemli yönü, içtihat oluşturacak olmasıdır. Yunanistan bu kararla ülkesinde milli "Türk Azınlık"ın varlığını tanımak zorunda kalacaktır. Kararda dikkati çeken bir diğer önemli husus ise bu kararın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde oybirliğiyle alınmış olmasıdır. Fakat İskeçe Türk Birliği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararına rağmen henüz Yunan makamlarınca 1983 yılı öncesi, kapatılmadan önceki durumundaki hukuki statüsüne, resmîyetine kavuşturulmamıştır.

Bu durumda yapılması gereken, *Akıllıoğlu*'nun³⁵ önerdiği gibi, Avrupa Konseyi'nde Bakanlar Komitesi'ne bağlı olarak çalışan "kararların takip birimine" sık sık başvurarak sonuca ulaşılmaya çalışılmalıdır.

Öte yandan günümüzde, Yunanistan'daki Müslüman Türk azınlık mensuplarının Türk unvanıyla yeni dernekler amanın tam zamanı olduğu, şüphe götürmez bir gerçektir. Yunanistan Mahkemelerince Türk unvanlı dernek açılmasına izin verilmeyince, Avrupa Birliği üyesi Yunanistan'da iç hukuk yolları tüketildikten sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulmalıdır. Bu konudaki başvuruların artması sağlanmalıdır.

Diğer taraftan İskeçe Türk Birliği, kurulduğu günden 1983 yılına ve hatta 1983 yılından günümüze kadar fiili (de facto) ve gayri resmi olarak faaliyetlerini icra ederken, başta Yunan Anayasası olmak üzere Yunan yasalarına, hukuka ve devletlerarası antlaşmalara uygun hareket etmektedir. Yasadışı ve hukuka aykırı faaliyetlere günümüze kadar kalkışmadığı ve mahkemelerce mahkûm edilmediği görülmektedir. Batı Trakya Türkleri tarafından buna günümüzde de özellikle çok özen gösterildiği gözlemlenmektedir. Ne genel olarak Batı Trakya Türkleri ne de İskeçe Türk Birliği yöneticileri, Yunanistan'da -"andartlık" olarak bilinen- iç savaş dönemlerinde bile Batı Trakya'da Yunan Devletinin, yönetiminin, makamlarının etkisinin ortadan kalkmış başka bir deyişle fiilen sona ermiş olmasına rağmen bunu fırsat bilerek ve Yunanistan'a karşı harekete geçip, bölgeyi Yunanistan'dan ayırmayı ve/veya ayrılmayı düşünmemişlerdir. Bu yönde hiçbir açıklamada ve eylemsel faaliyette geçmişte bulunmadıkları gibi günümüzde de bulunmamaktadırlar. Batı Trakyalı Türkler, daha doğru bir ifade ile Yunanistan'daki Türkler, maruz kaldıkları bütün baskılara, haksızlıklara, Yunanistan'ın bütün devletlerarası antlaşmalara aykırı uygulamalarına rağmen Yunanistan'ı zor durumda bırakabilecek girişimlere, hukuk dışı hiçbir faaliyete, Yunanistan'ın kamu güvenliğini, kamu düzenini, ülke birliğini ve bütünlüğünü bozabilecek nitelikte herhangi bir yasa dışı eyleme geçmeyi, şiddete başvurmayı, sözle dahi bu yönde herhangi bir düşünceyi

³⁵ Bkz. https://www.abttf.org/html/?callback_id=769700&link=detay&id=2372&l=tr (13.11.2009).

ifade etmemişlerdir. Yunanistan'da Türkçe hatta Yunanca olarak yayımlanan yazılı basın incelendiğinde bu görüşün doğruluğu görülecektir. Günümüzde de uğradıkları bütün ayrımlara, hukuka aykırılıklara, haksızlıklara rağmen sükûnetlerini, barışçıl tavırlarını bozmamaktadırlar. Haklarını Yunan milli ve devletlerarası hukuk/yargı çerçevesinde sabırla, metanetle aramaktadırlar.

4 Ekim 2009 tarihinde Yunanistan'da gerçekleştirilen erken genel seçimleri kazanan PASOK genel başkanı Yorgos Papandreu, Yunanistan Başbakanlığı ile Dışişleri Bakanlığını üstlendikten sonra ilk resmi ziyaretini Güney Kıbrıs Rum kesimine gerçekleştirdi. Rum kesiminin Millet Meclisinde Rum milletvekillerine seslendi ve Yunanlıların yorumuna göre "Türkiye'ye ciddi mesajlar verdi". Papandreu, konuşmasının bir yerinde Türkiye'yi kastederek aynen şunları söyledi: "Sorunlar şiddetle çözülemez. Fakat antlaşmalara saygıyla çözülür!". Yunanistan Başbakanı ve Dışişleri Bakanı Papandreu, öncelikle Avrupa Birliği üyesi Yunanistan'daki Türk azınlığın antlaşmalardan kaynaklanan haklarını gasp etmekten vazgeçmelidir ve konumuzla ilgili olarak da başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile bahse konu İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını uygulamalıdır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümleri doğrultusunda Yunanistan'daki Türk Azınlığın ve diğerlerinin -dernek kurma/örgütlenme ve diğer- haklarının ve özgürlüklerinin Yunanistan'ca tanınmasının gerekliliği apaçık ortadadır.

Καυνακλαρ

191/1938 Sayı ve Tarihli İskeçe Asliye Hukuk Mahkemesi Kararı.

287/1946 İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi Kararı.

561/1983 Sayı ve Tarihli İskeçe Tek Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi Kararı.

36/1986 Sayı ve Tarihli İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi Kararı.

117/1999 Sayı ve Tarihli Trakya İstinaf Mahkemesi Kararı.

1530/2000 Sayı ve Tarihli Yunan Yargıtay Kararı.

31/2002 Sayı ve Tarihli Trakya İstinaf Mahkemesi Kararı.

1549/2003 Sayı ve Tarihli Yunan Yargıtay'ının 4. Hukuk Dairesinin, İskeçe Türk Birliği Davasının Genel Kurulda Görüşülmesine İlişkin Kararı.

4/2005 Sayı ve Tarihli Yunan Yargıtay'ının Kararı.

İskeçe Türk Birliği Derneği Avukatının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Sunduğu Başvuru Dilekçesi.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 27 Mart 2008 Tarihinde İskeçe Türk Birliği Derneği (TOURKİKİ ENOSİ XANTHİS ET AUTRES C. GRÉCE) Hakkında Verdiği Karar.

12/2009 Sayı ve Tarihli İskeçe Çok Hâkimli Asliye Hukuk Mahkemesi Kararı.

477/2009 Sayı ve Tarihli (Batı) Trakya İstinaf Mahkemesi Kararı.

N.Δ. 1109 της 28/31.1.1972. Περί τροποήσεως, συμπληρώσεως και αντικαταστάσεως διατάξεων του Ν.Δ. 3065/1954 και ρυθμίσεως ζητημάτων τινών αφορόντων γενικώς εις την Εκπαίδευσιν της εν Δυτική Θράκη Μειονότητος. (Α' 17.).

İskeçe'de Türkçe olarak yayımlanan 15 Mart 1948 tarihli ve 349 sayılı Trakya Gazetesi'nin "İskeçe Türk Birliği" başlıklı yazı.

İskeçe Türk Birliği, 1927 – 2003, İskeçe Türk Birliği Yayını, İskeçe 2003.

https://www.abttf.org/html/?callback_id=301363&link=detay&id=1514&l=tr
(20.06.2009).

http://www.paratiritisnews.gr/full_articles_index.php?stili_title=Θέματα%20στα%20Τούρκικα&db_table=tourkika&todo=first (01.12.2008).

İskeçe’de Yunanca olarak yayımlanan 03. Ekim 2009 tarihli Embros Gazetesi.

https://www.abttf.org/html/?callback_id=769700&link=detay&id=2372&l=tr (13.11.2009).

http://www.gundemgazetesi.com/news/detay_2.php?h2_id=5 (20.4.2009).

İskeçe’de Türkçe olarak yayımlanan 30 Mayıs 1955 tarihli ve 625 sayılı Trakya Gazetesi.

İskeçe’de Türkçe olarak yayımlanan 27 Ağustos 1962 tarihli ve 847 sayılı Trakya Gazetesi

Michalopoulos, D.: “The Moslems of Chameria and the exchange of populations between Greece and Turkey”, *Balkan Studies*, 27, No 2, 1986.

Reisoğlu, S.: *Uluslararası Boyutlarıyla İnsan Hakları*, Beta Yayınları, İstanbul 2001.